

Pučiant stipriam vėjui net
kalakutai skraido, bet ar
ilgai truks šis skrydis?

Dr. Žygimantas Mauricas
Vyr. ekonomistas
Ekonominių tyrimų departamentas
Luminor

2018 m. vasario 21 d.

Kaip atrodo kalakuto skrydis?

- ◆ 2017 metais Lietuvos ekonomika pasiekė savo augimo ciklo viršūnę
- ◆ Laukia lėtesnio augimo laikotarpis

BVP augimo prognozės, %				
	2016	2017	2018	2019
Lietuva	2.3	3.8	3.5	3.0
Euro zona	1.7	2.4	2.3	2.0
Latvija	2.0	4.5	3.8	2.8
Estija	1.6	4.3	2.9	2.8
Lenkija	2.7	4.6	4.2	3.6
Švedija	3.2	2.7	2.7	2.0
Rusija	-0.2	1.7	1.4	1.5

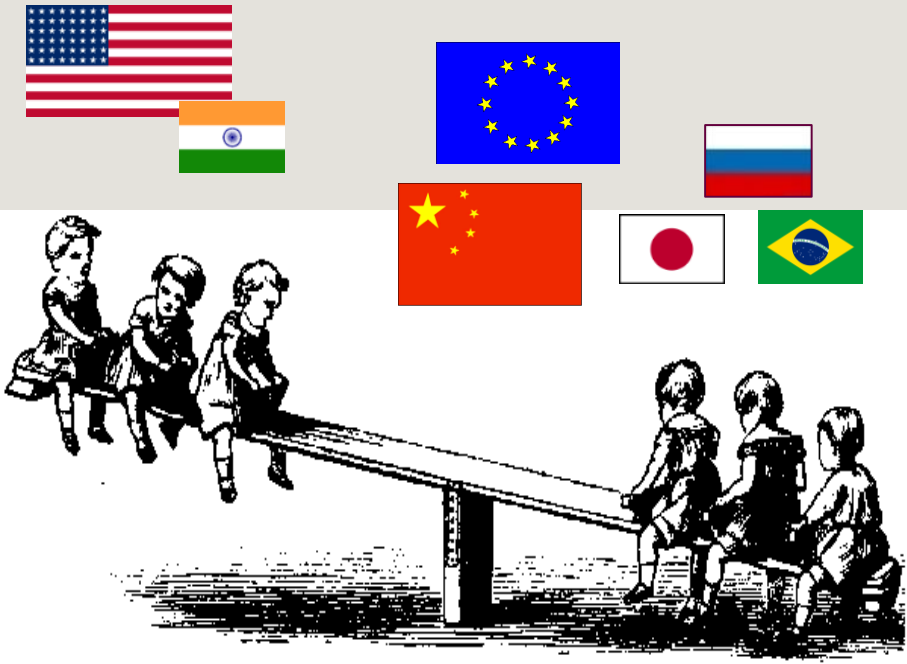
2020
???

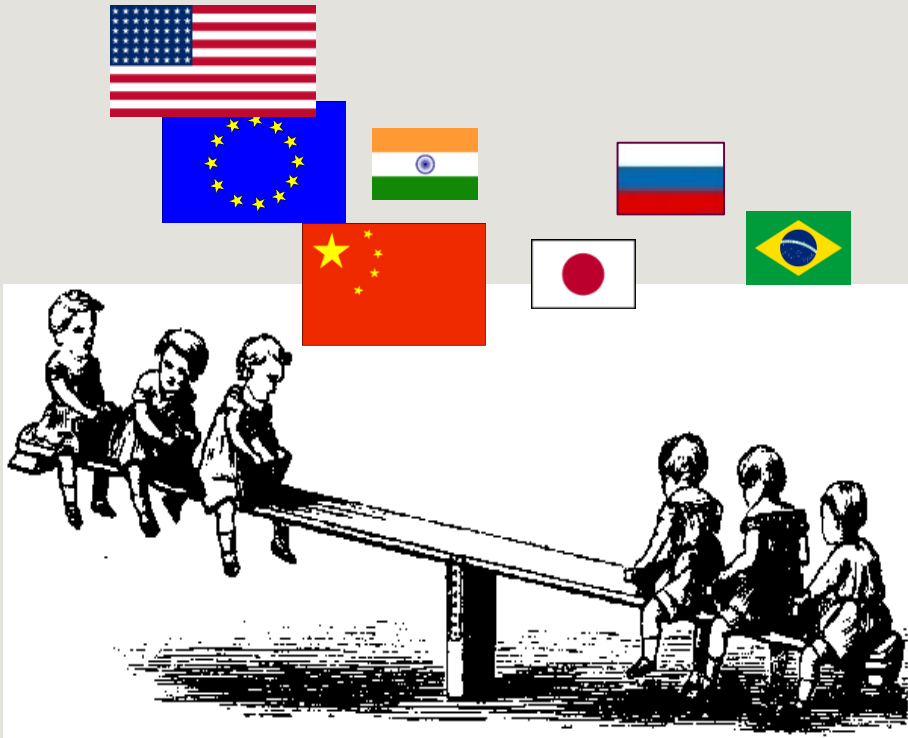
Šaltiniai: Luminor, Nordea

Pasaulio ekonomika 2017 metais

Prognozės

Realybė

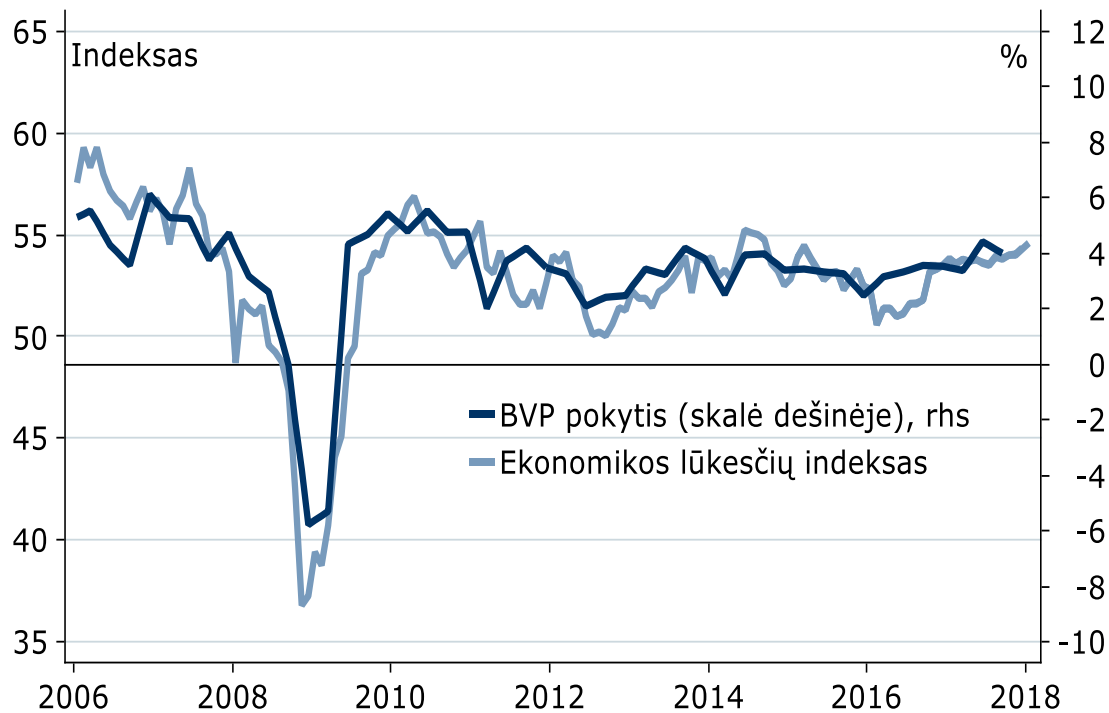

Pasaulio ekonomika 2018 metais

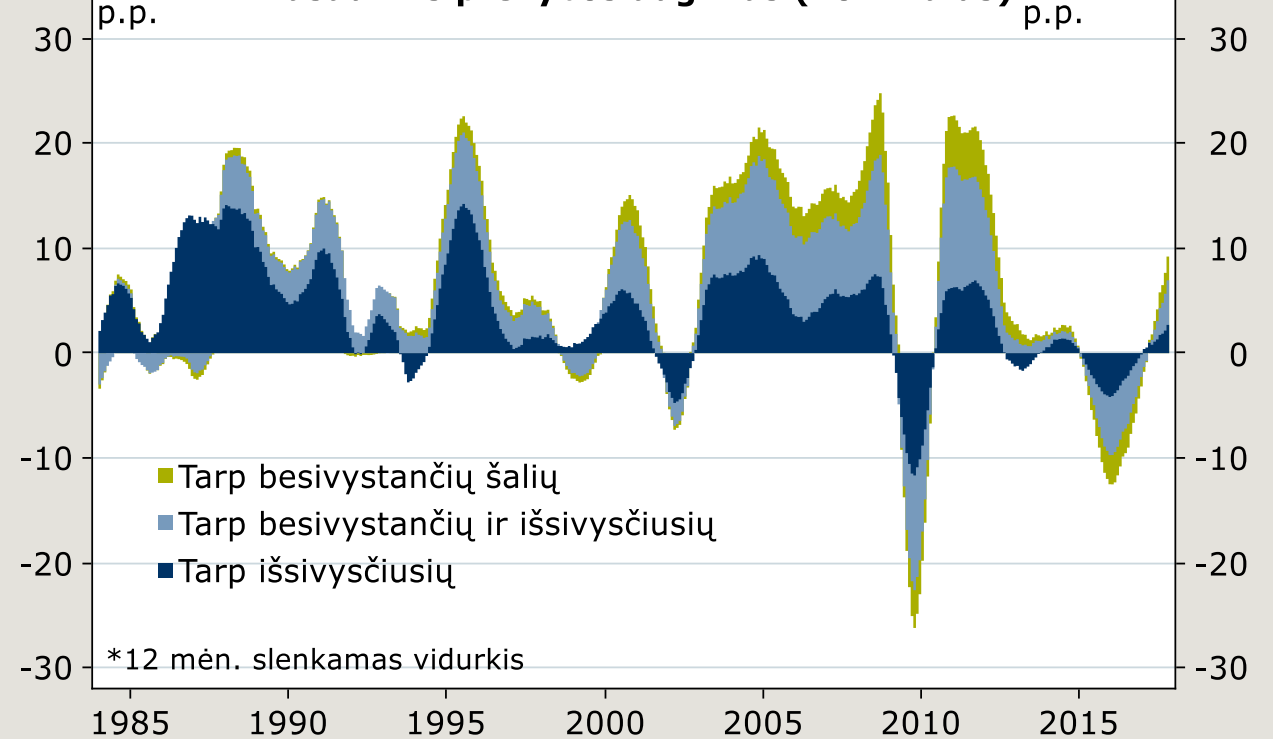
Ekonominių lūkesčių indeksai sufleruoja apie spartėsiantį pasaulio ekonomikos augimą 2018 metais

Pasaulinės prekybos apimties smukimas nesumažino pasaulio ekonomikos augimo: žinių ekonomikos revoliucija?

Pasaulinis BVP ir lūkesčių indeksas

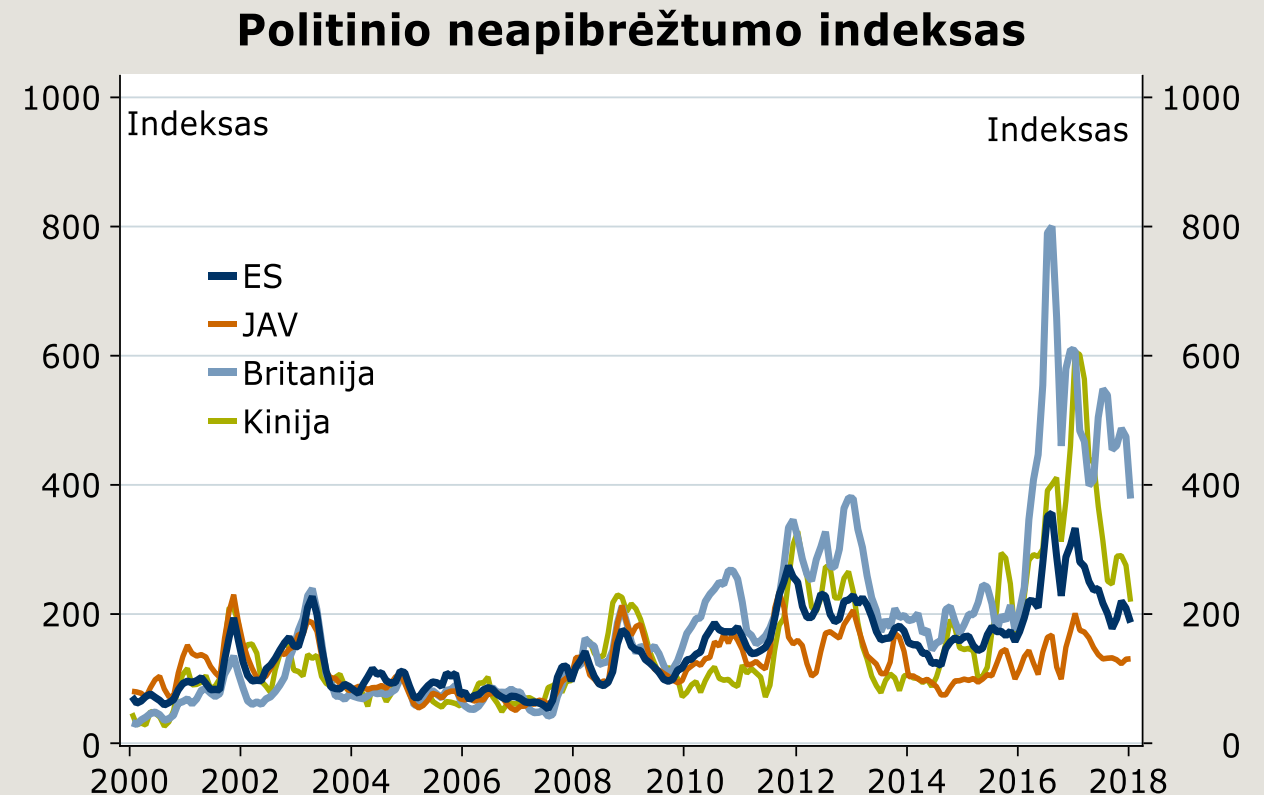
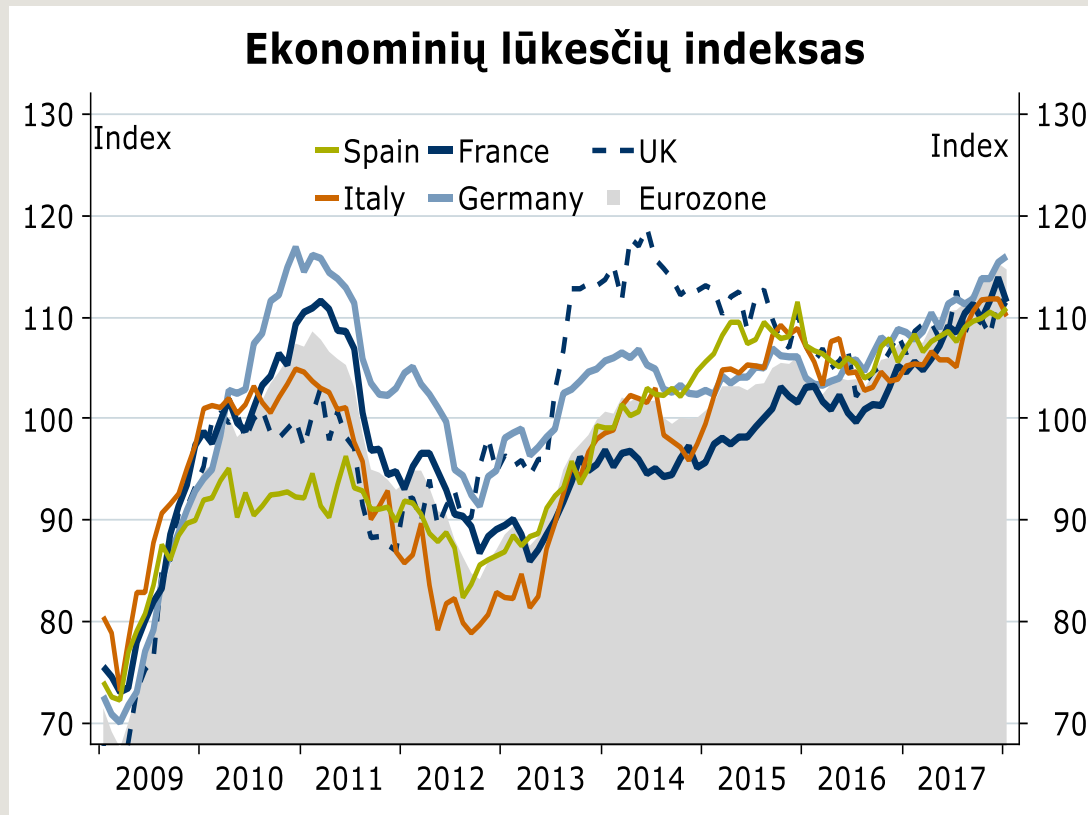
Pasaulinis prekybos augimas (nominalus)

Europos sąjunga: Ekonomika nugalėjo politiką

Ekonominių lūkesčių indeksai sufleruoja apie spartėsiantį pasaulio ekonomikos augimą 2018 metais

Politinis neapibrėžtumas sumažėjo, nors istoriškai jis tebėra didelis

Brexit: Britams korta nekrenta...

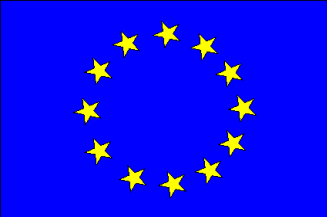

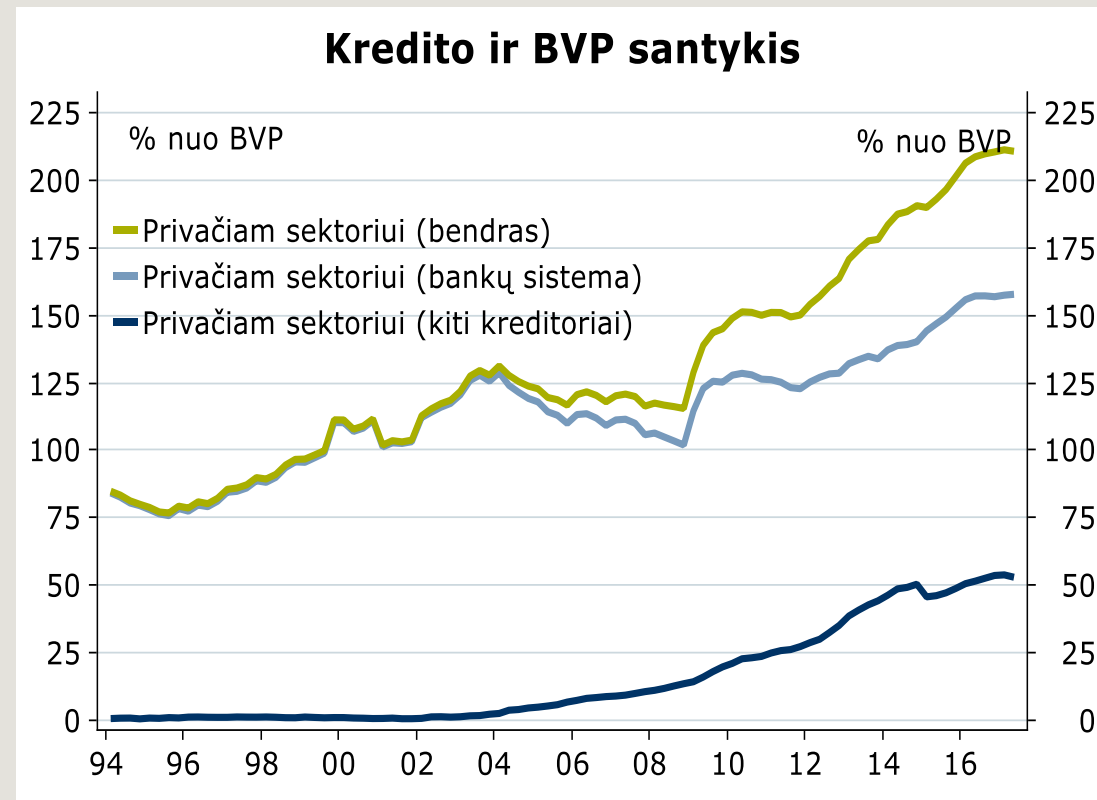
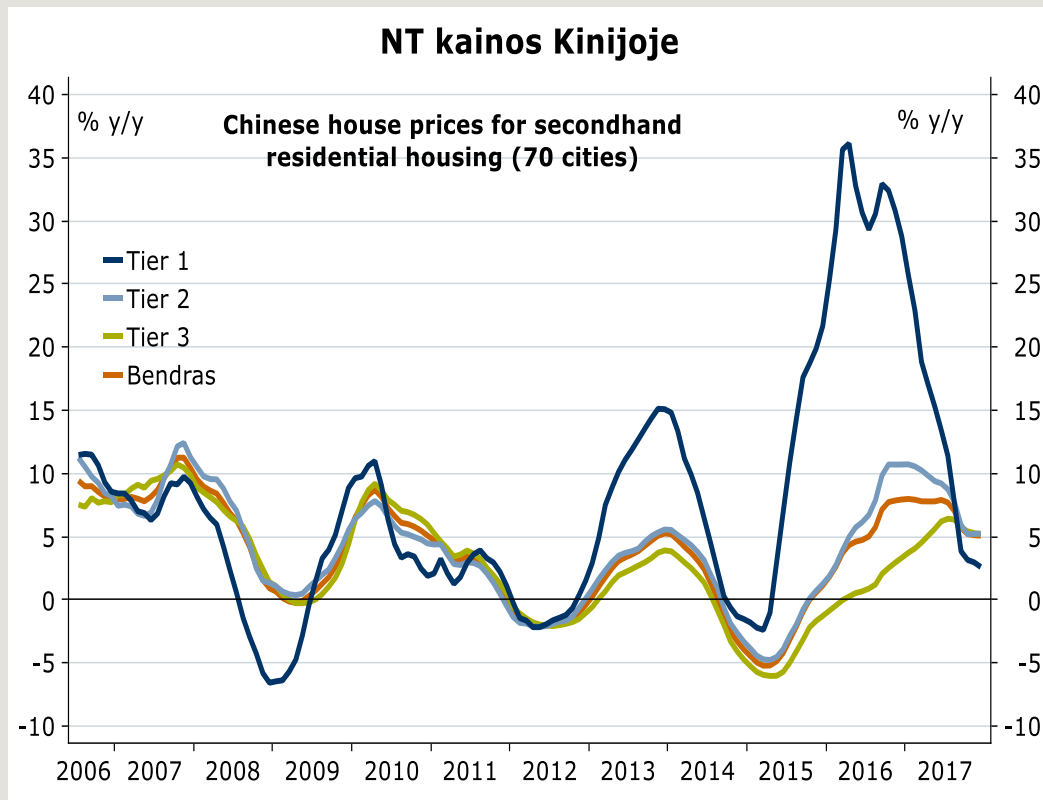
Image Tweeted by @lilianwagdy

Kinija: Labai minkštas sulėtėjimas

NT kainų augimas Kinijoje sulėtėjo kone iki 0%, tačiau spartus eksporto augimas leidžia Kinijai nesiimti papildomų ekonomikos skatinimo priemonių

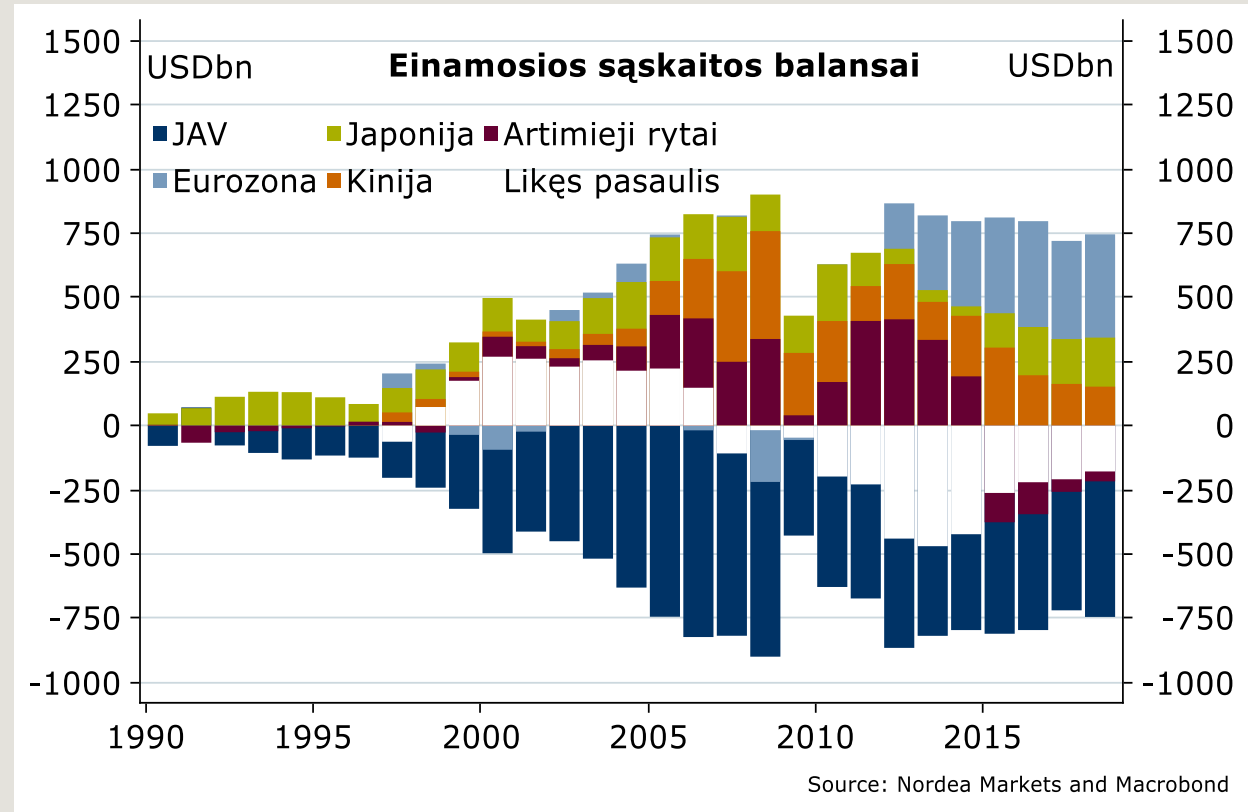
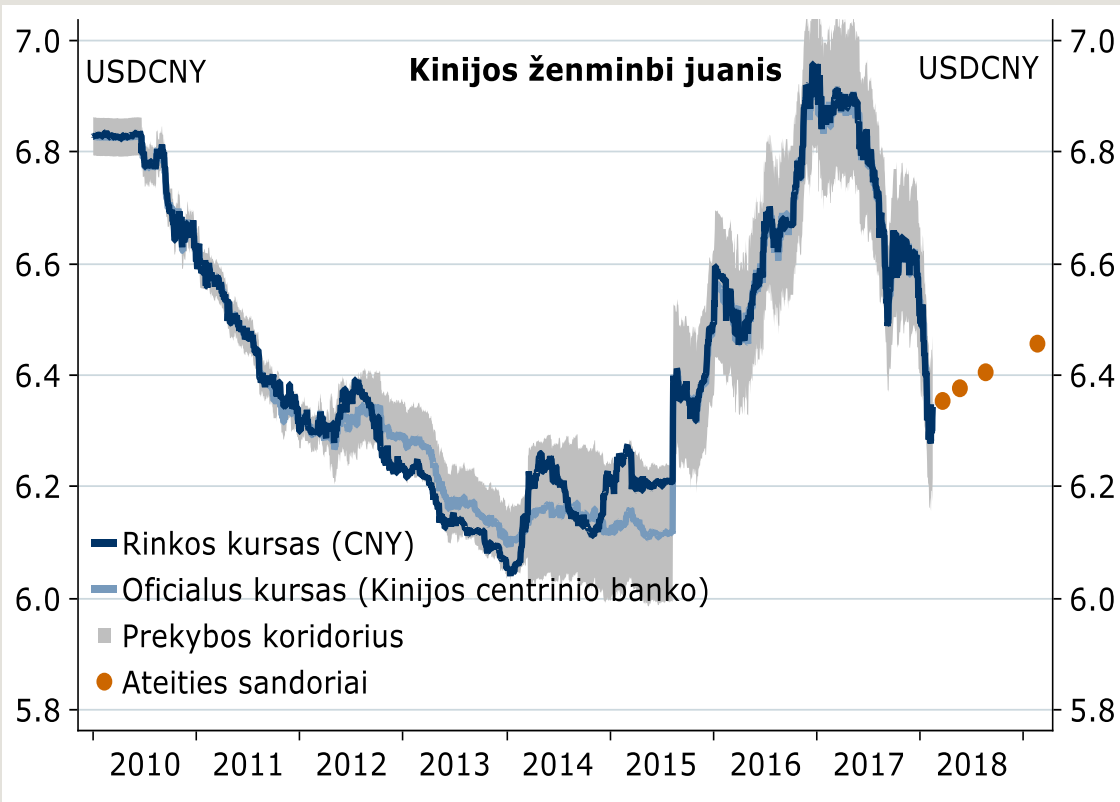
Kredito ir BVP santykis nebeauga, tad grėsmė finansiniam stabilumui menksta

Kinija: Kinija tampa pasaulio vartotoja

Kinijos valiutos stiprėjimas didina pasaulio ekonominį stabilumą ir mažina prekybos karų pavojų

Kinijos vartojimo rinka užima vos 8% pasaulio rinkos (JAV – 27%, ES – 25%, Japonijos – 7%), tad Kinijos potencialas - milžiniškas

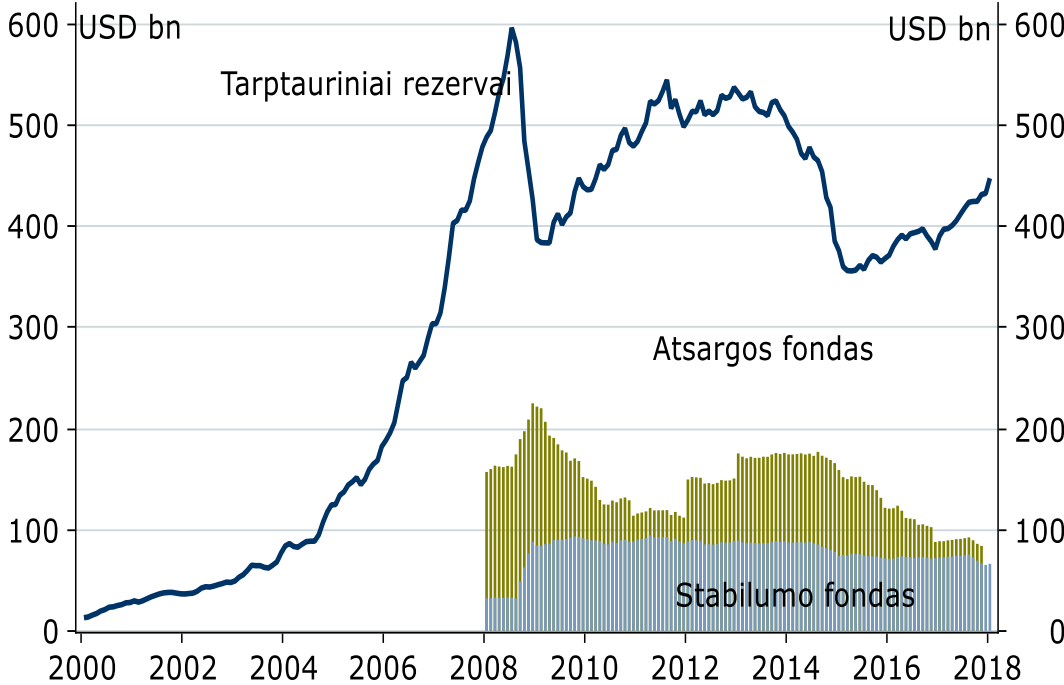
Rusija: Stabili stagnacija

Rusijos rublio kursas (krepšelis)

Source: Nordea Markets and Macrobond

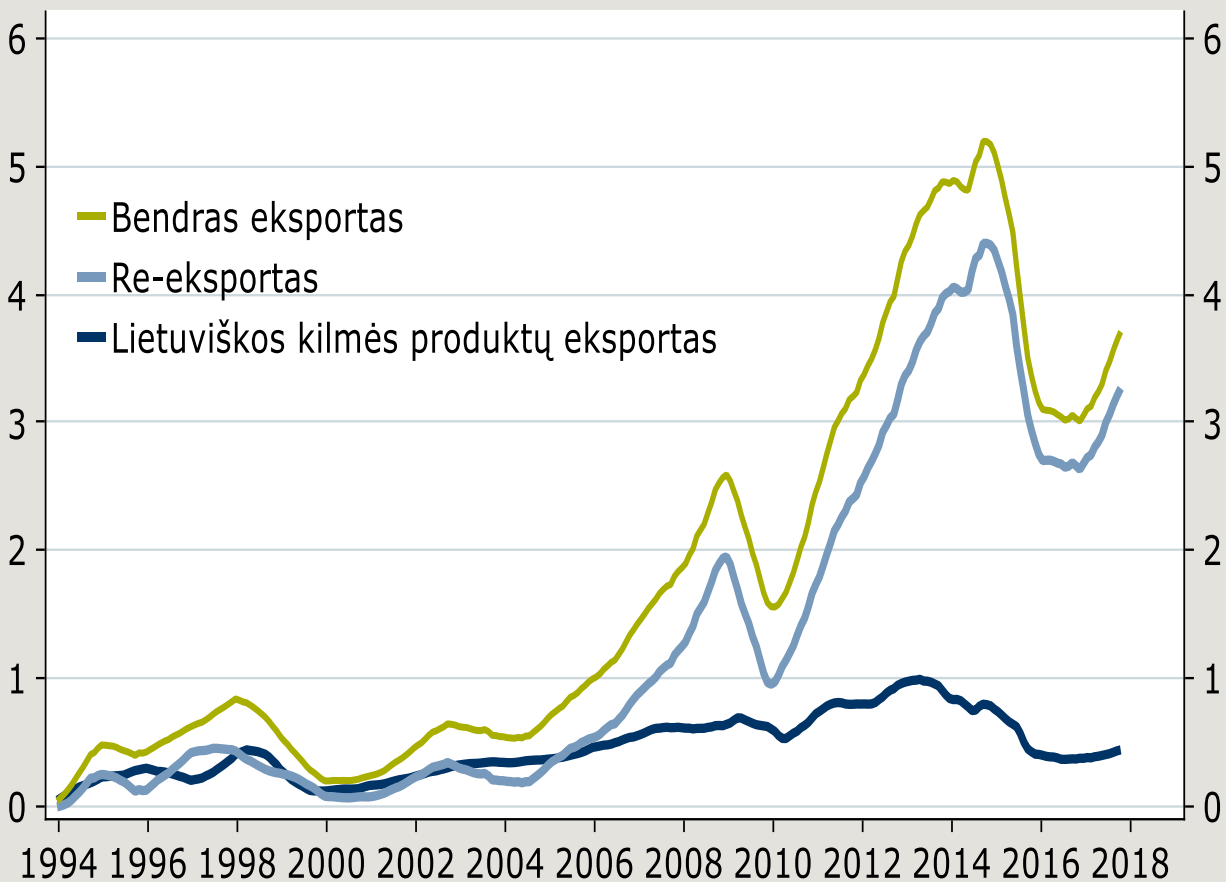
Užsienio valiutos/aukso rezervai

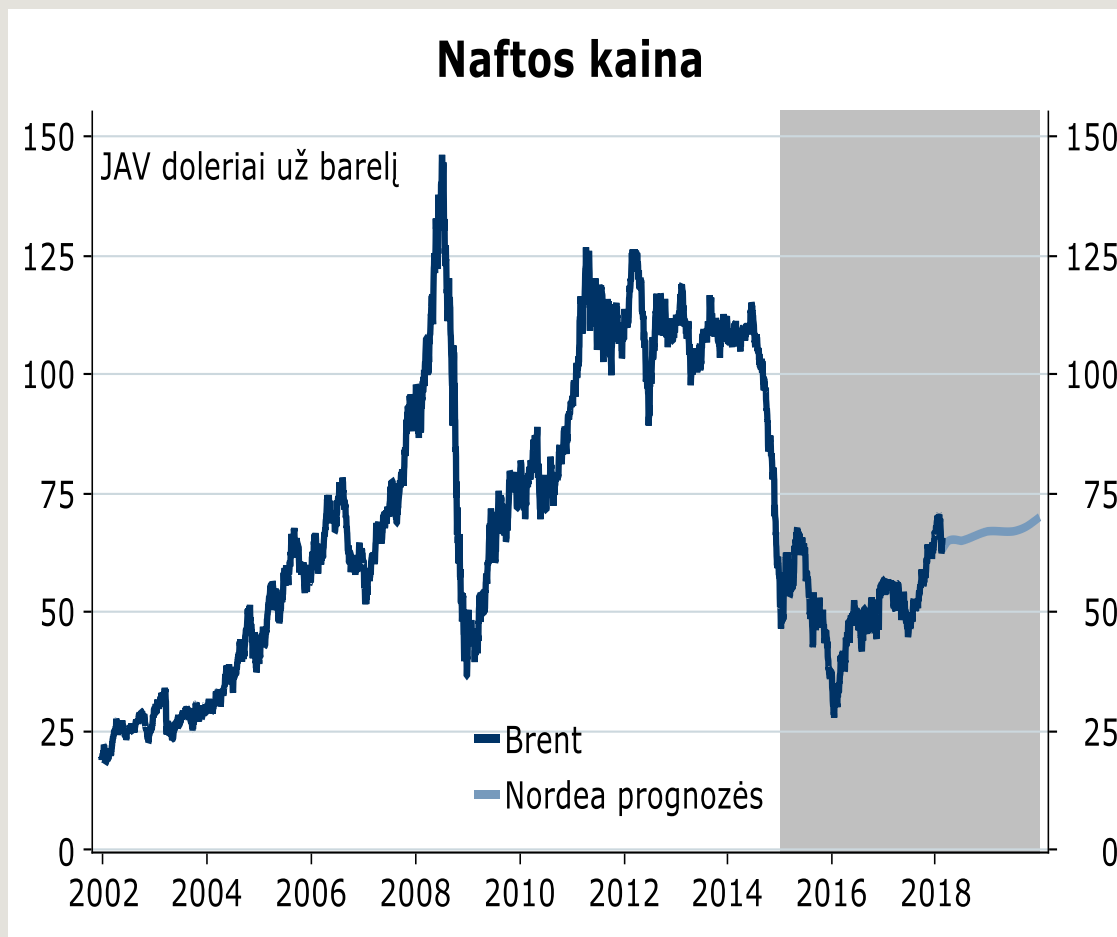
Source: Nordea Markets and Macrobond

Rusija: Re-eksportas į Rusiją atsigauja, tačiau ne eksportas

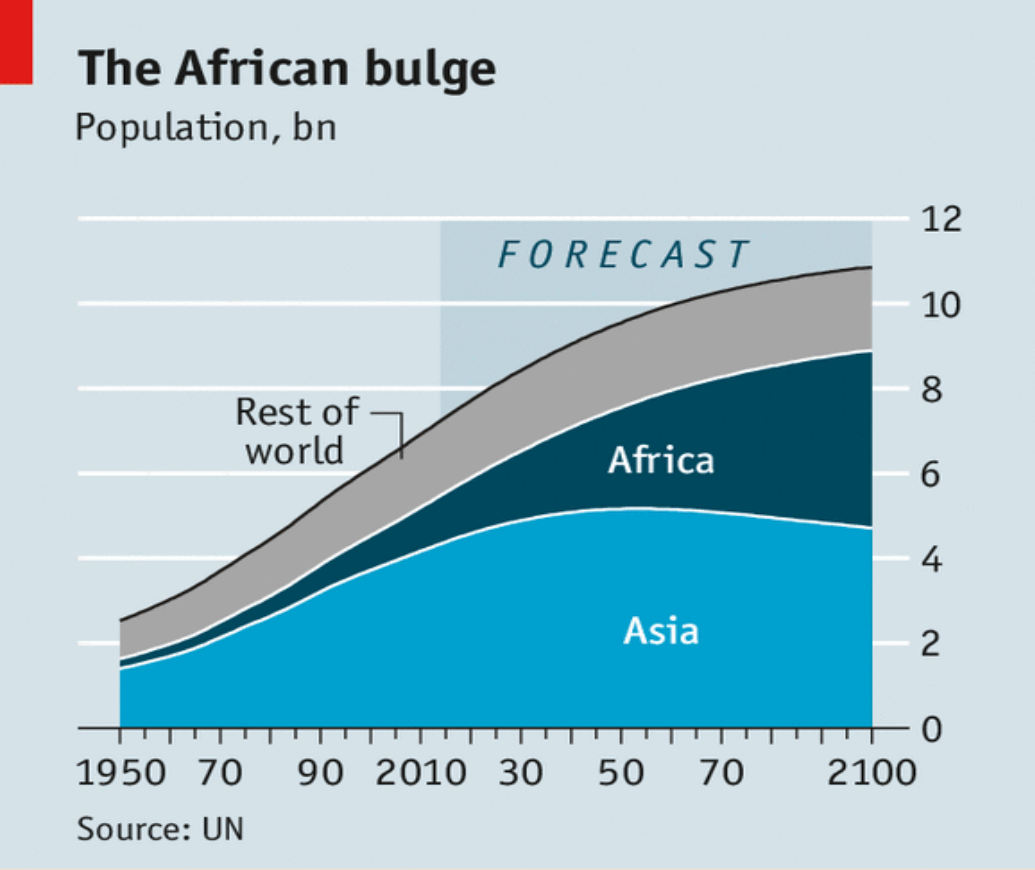
Lietuvos eksportas į Rusiją

Naftos kaina

Grèsmè: Karas ir „Völkerwanderung“

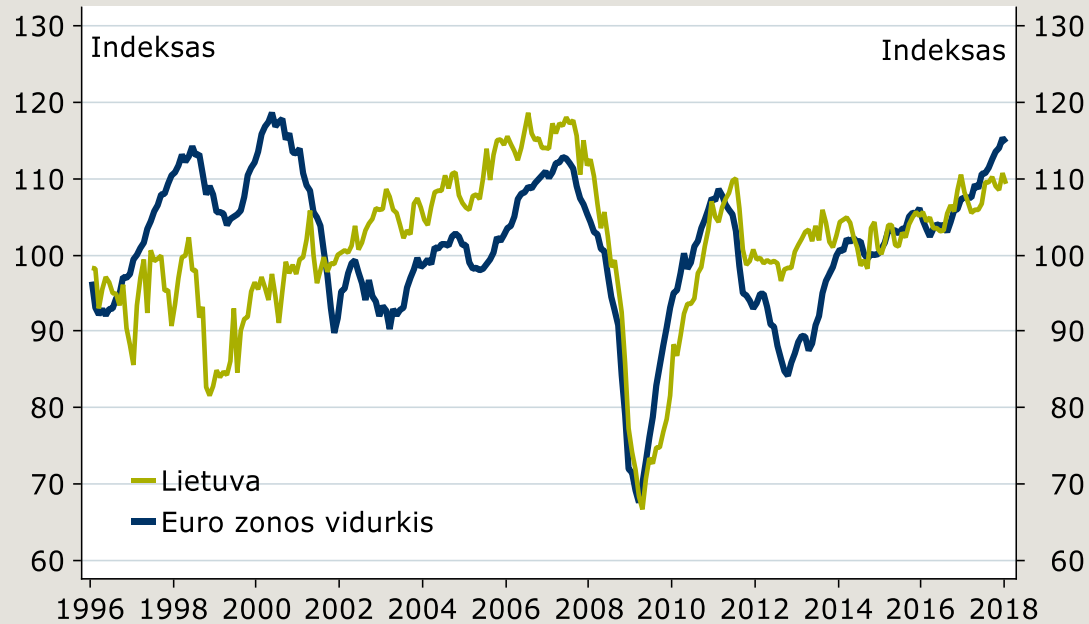

Palankūs vėjai: Eksporto renesansas

- ◆ Euro zonoje ekonominių lūkesčių indeksas pasiekė pokrizinės aukštumas
- ◆ Lietuvoje ekonominiai lūkesčiai yra prastesni nei euro zonos vidurkis

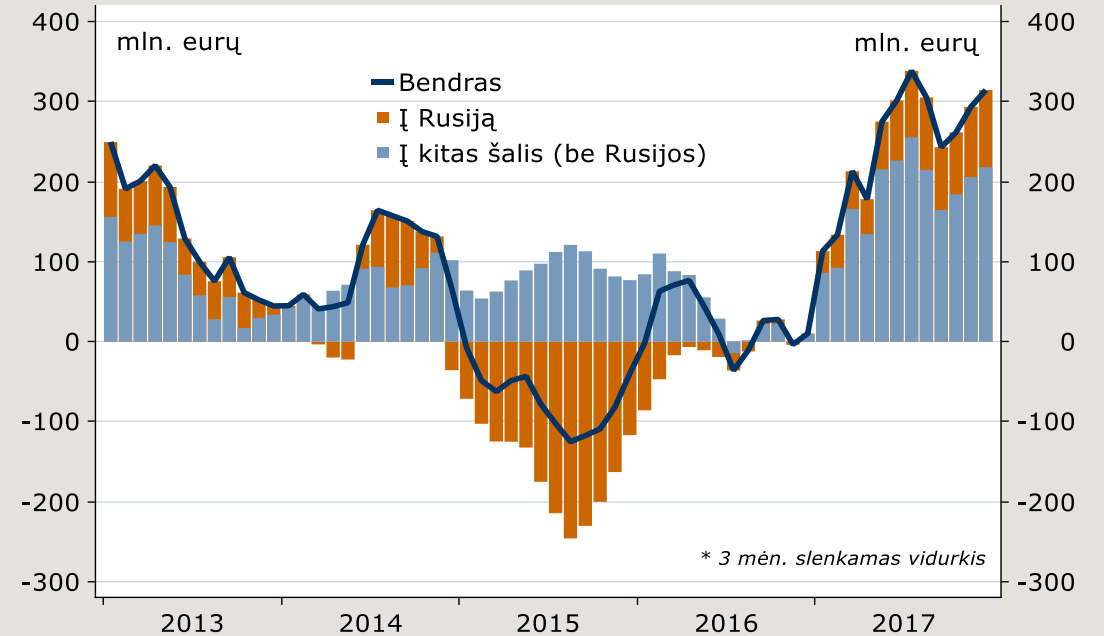
- ◆ Eksportas auga dėl:
  - i) spartaus eksporto augimo į Vakarų
  - ii) eksporto augimo į Rusiją
  - iii) augančių eksporto kainų

Ekonominių lūkesčių indeksas

Šaltinis: Macrobond

Lietuvos eksporto pokytis* (be naftos produktų)

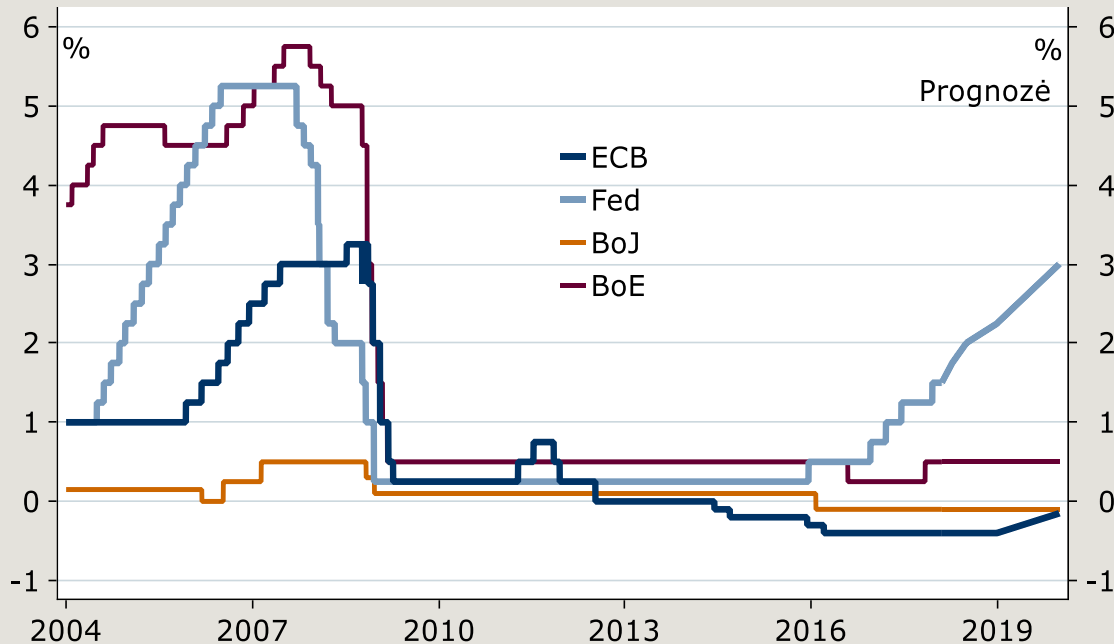
Šaltinis: Macrobond

Palankūs vėjai: Žemos palūkanos

- ◆ ECB pradės kelti bazines palūkanų normas tik 2019 metais
- ◆ Pigių pinigų dar kuri laiką tėtis

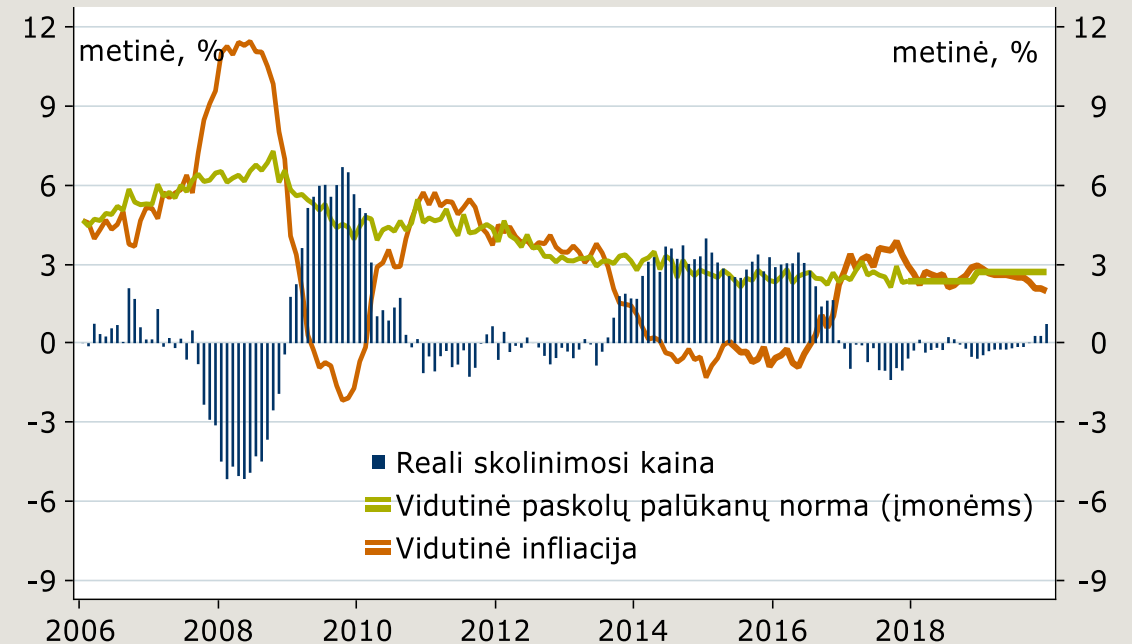
- ◆ Pakilus infliacijai, reali skolinimosi kaina Lietuvoje tapo neigiama
- ◆ Didelės paskatos skolintis ir investuoti / vartoti

Bazinių palūkanų normų prognozė

Šaltiniai: Luminor, Nordea

Reali skolinimosi kaina (įmonėms)

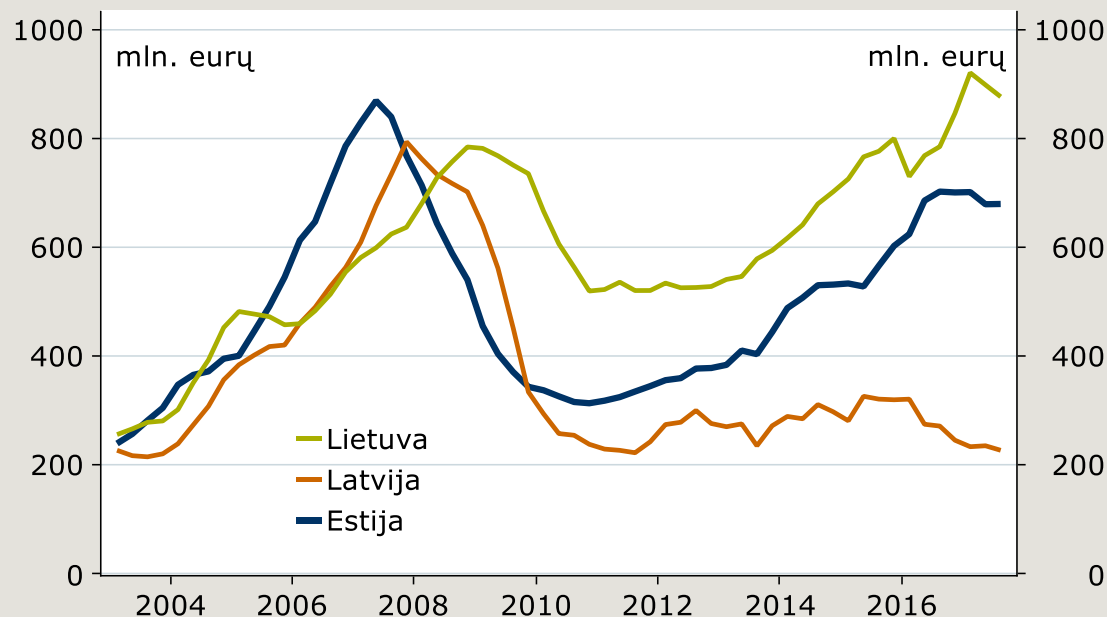
Šaltinis: Macrobond

Palankūs vėjai: NT rinkos pakilimas, bet ne kainų burbulas

- ◆ Investicijų į gyvenamąjį NT lygis viršijo prieš-krizinį lygį
- ◆ Tačiau tai sudaro vos 3% nuo BVP (ES vidurkis – 5%)

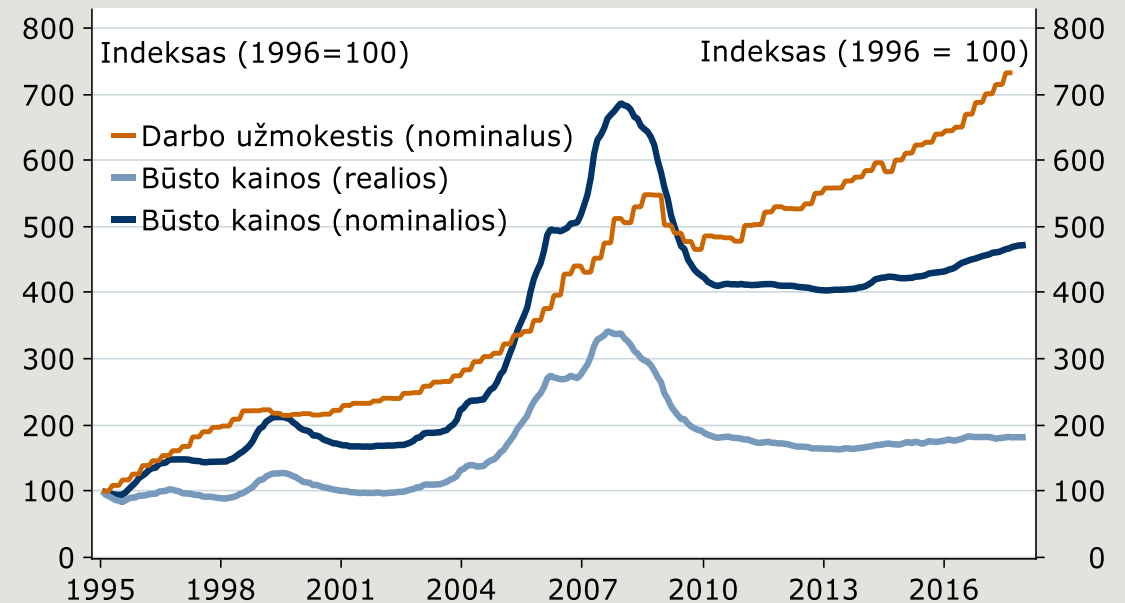
- ◆ Būsto kainų burbulo (dar) nėra, nors bandymų jį išpūsti netrūksta
- ◆ Būsto kainos auga lėčiau nei darbo užmokestis – būsto įperkamumas auga

Investicijos į gyvenamąjį NT*

Šaltinis: Macrobond

NT kainų ir darbo užmokesčio dinamika

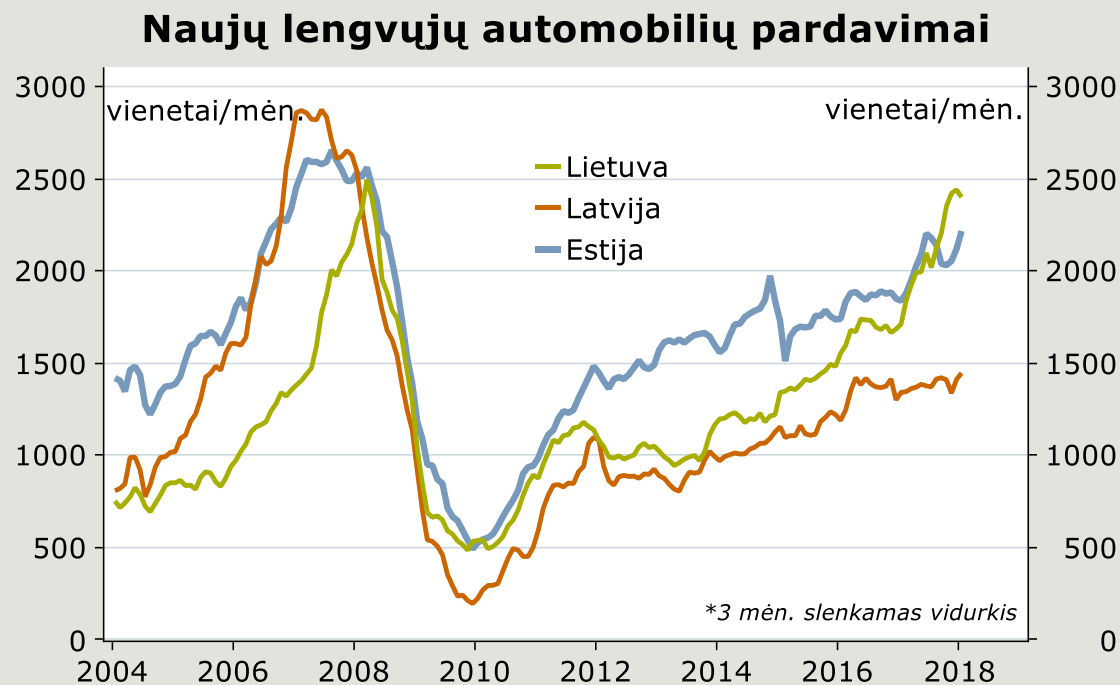
Source: Nordea IM and Macrobond 20/02/2018

Šaltinis: Macrobond

Palankūs vėjai: Vidaus vartojimas auga kaip ant mielių

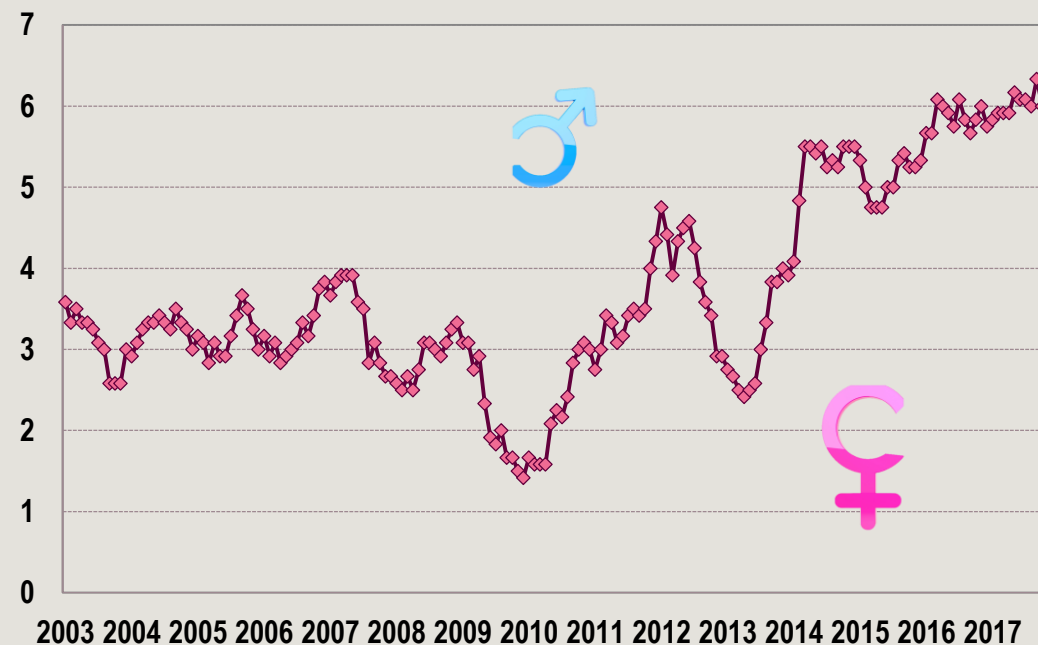
- ◆ Lietuvoje 2017 m. parduota daugiau naujų automobilių nei Estijoje
- ◆ Lietuvoje 2017 m. parduota daugiau naujų automobilių vienam gyventojui nei Latvijoje

- ◆ Nežiūrint pabrangusio alaus, skirtumas tarp vyrų ir moterų optimizmo dar niekada nebuvo toks didelis

Šaltinis: Macrobond

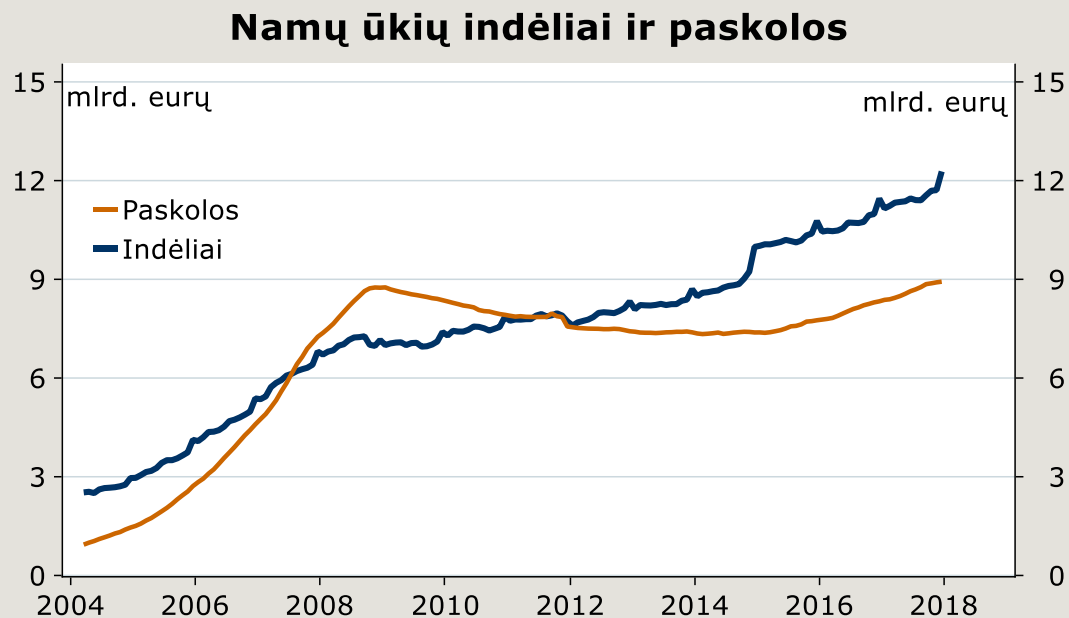
Vartotojų pasitikėjimo rodiklis: skirtumas tarp vyrų ir moterų

Šaltinis: OSP

Palankūs vėjai: Tiksimti vartojimo bomba?

- ◆ Namų ūkių indėlių suma viršijo €12 mlrd. t.y. €4300/gyventojui
- ◆ Paskolų portfelis = 2008 m. lygis
- ◆ Indėlių portfelis = 2 × 2008 m. lygis

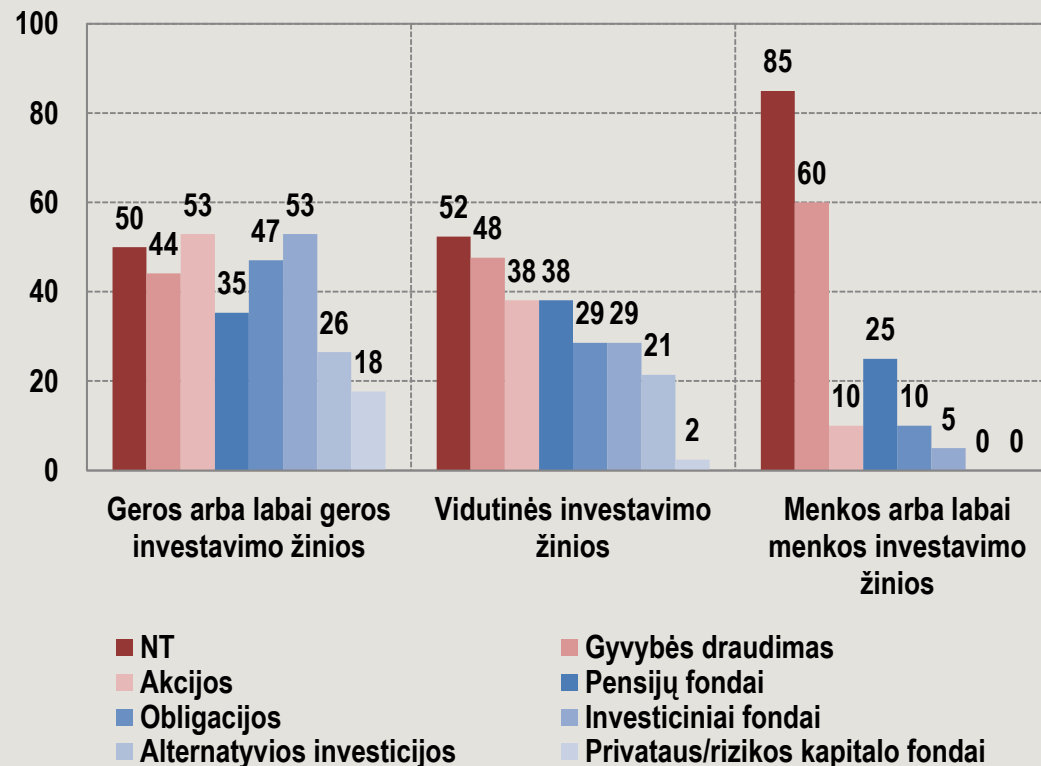

Source: Nordea IM and Macrobond 20/02/2018

Šaltiniai: Luminor, Nordea

Lietuvos investuotojų investicijos pagal finansines priemones

% nuo apklausos dalyvių

Šaltinis: Autoriaus skaičiavimai

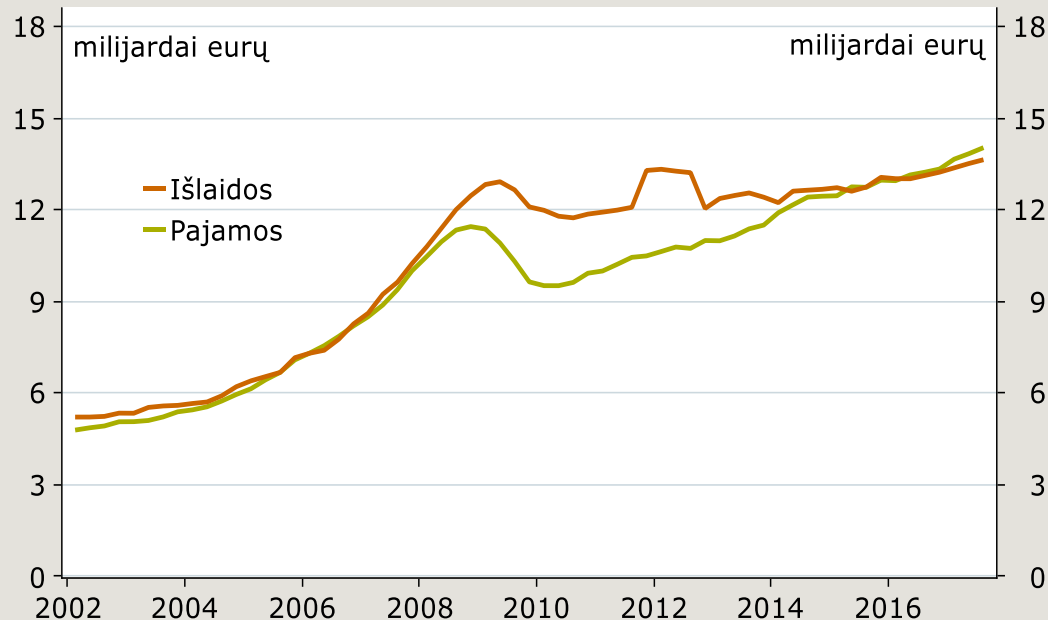

Palankūs vėjai: Augančios valstybės išlaidos

- ◆ Lietuva pirmą kartą istorijoje suplanavo nedeficitinį viešojo sektoriaus biudžetą
- ◆ Diržų veržimosi era eina į užmarštį: išlaidos pensijoms 2018 m. augs 12%

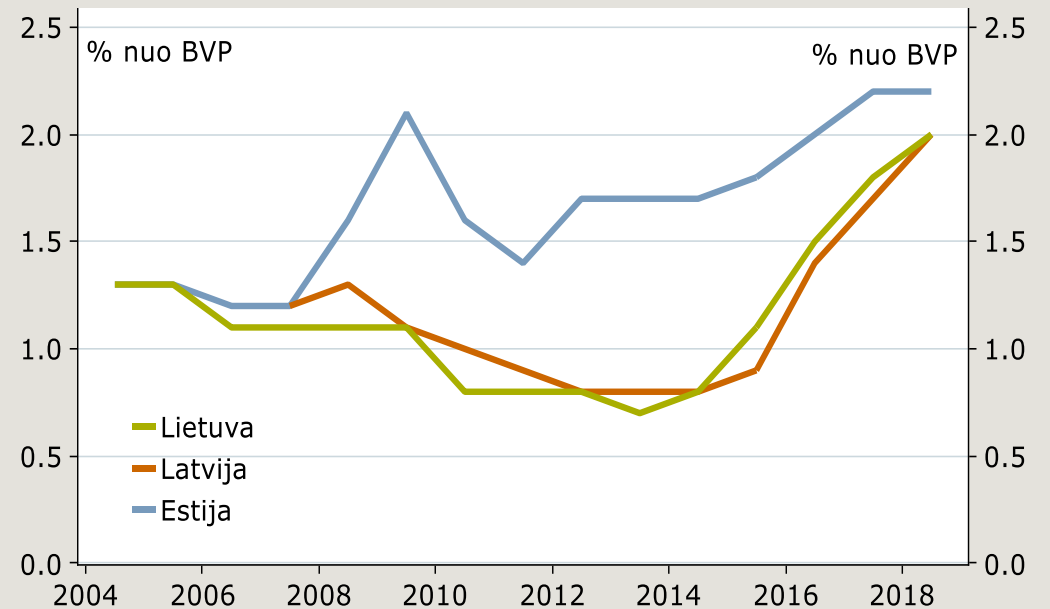
- ◆ Lietuva 2018 metais krašto apsaugai skirs 2% BVP
- ◆ Galime tikėtis „socialiai orientuoto“ biudžeto ir 2019 metais

Lietuvos viešojo sektoriaus pajamos ir išlaidos

Šaltinis: Macrobond

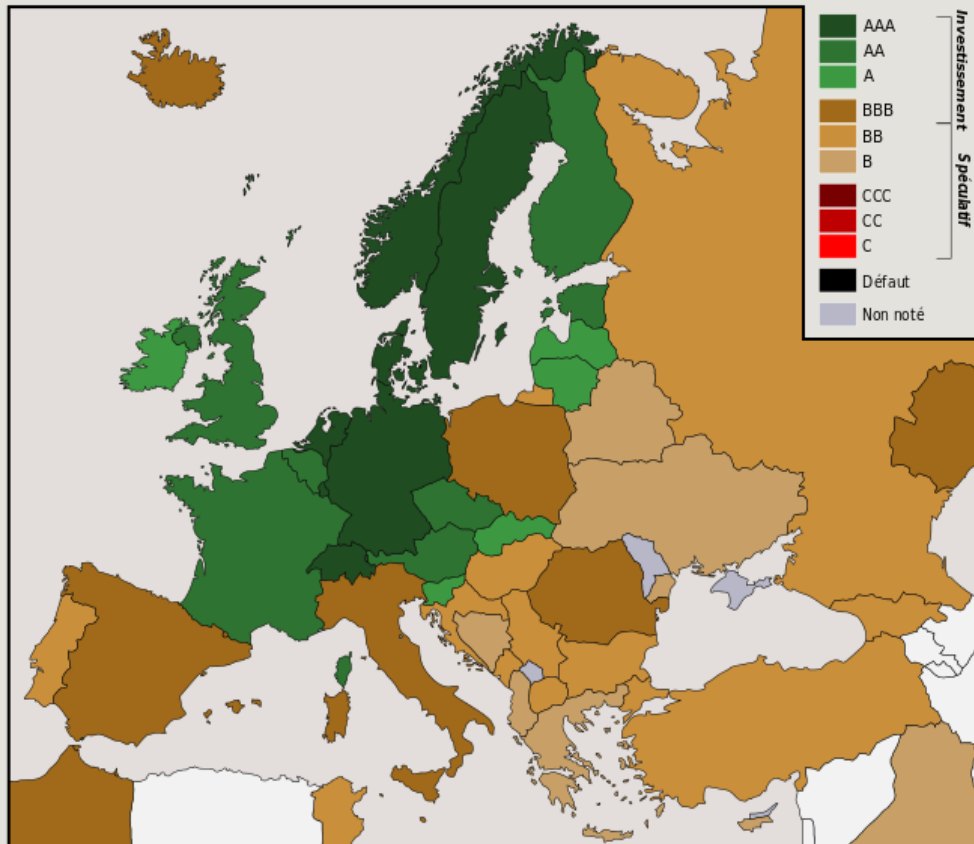
Išlaidos krašto apsaugai

Šaltinis: Macrobond

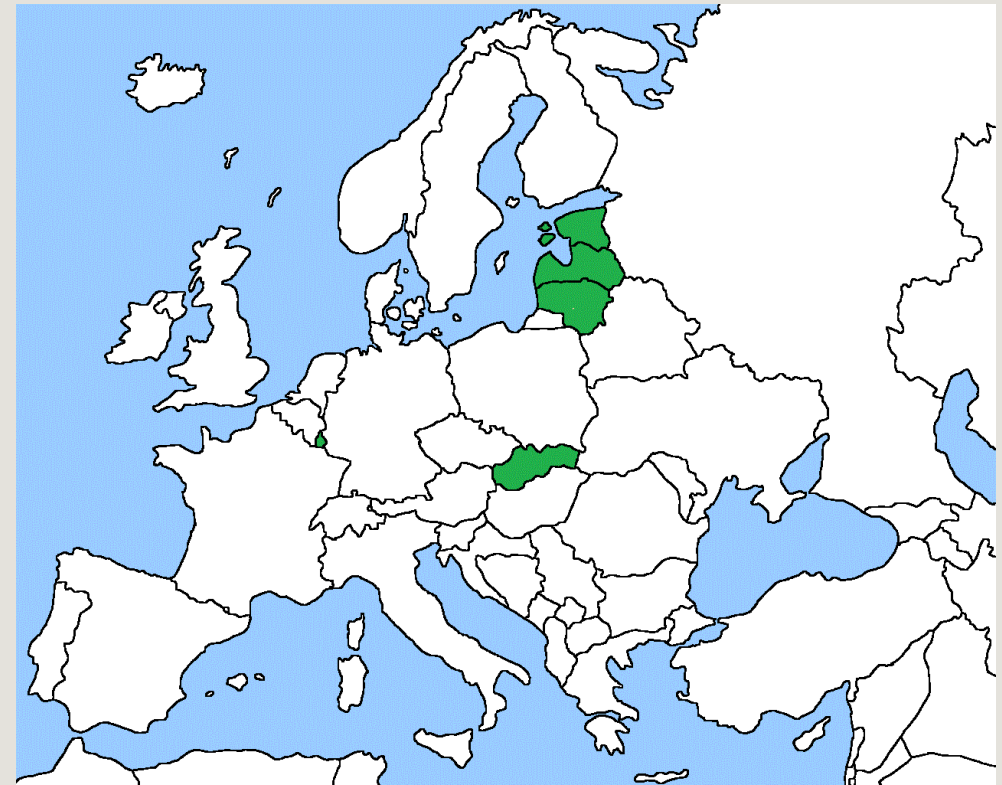
Palankūs vėjai: Didelis pasitikėjimas Lietuva

- ◆ Europos valstybės pagal ilgalaikio skolinimosi kredito reitingus

Šaltinis: S&P

- ◆ Kas liktų iš euro zonos, jei būtų išmestos visos šalys, kurios nevykdo valdžios sektoriaus skolos ir deficito kriterijų

Šaltinis: Eurostat

Palankūs vėjai: Investuotojų apetitas yra didelis

ROL | STATGA

- ◆ Pakilome aukštyn 5 laipteliais iki **16 vietos** Pasaulio banko „**Doing Business 2018**“ ataskaitoje

- ◆ **9 vieta** rikiuotėje pagal „**Plyno lauko investicijų indeksą**“, 3 vieta CRE regione.

- ◆ Numatomas proveržis ir **WEF Konkurencingumo indekse** dėl palankesnių darbo rinkos reguliavimo sąlygų.

- ◆ Padarėme didžiausią šuolį **ES „Inovacijų švieslentėje“**: pakilome per 8-ias pakopas iki 16-tos vietos ES.

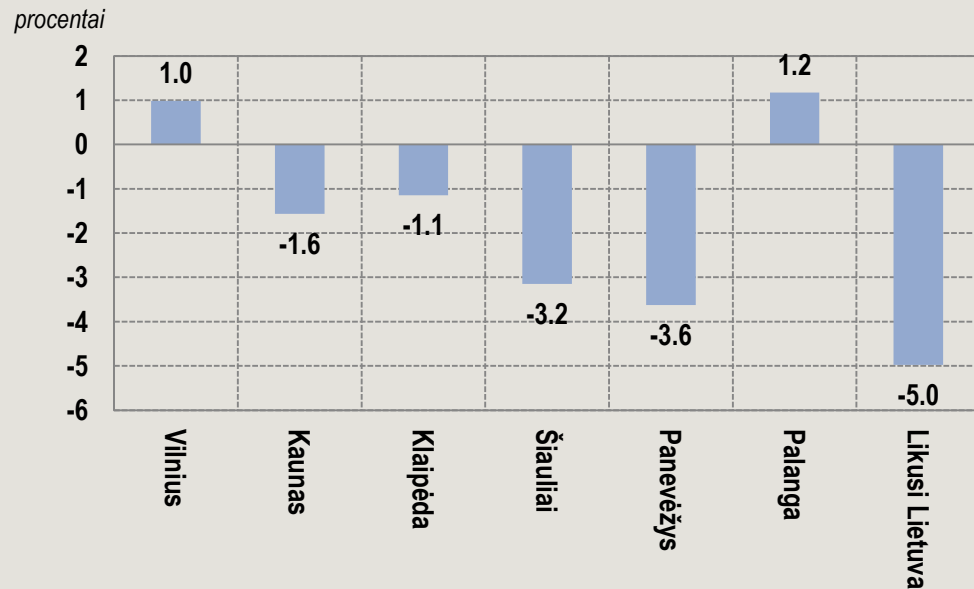
- ◆ LB iniciatyva – **palanki terpė Fintech** sektoriaus plėtrai.

Grėsmės: Demografija

- ◆ Lietuvoje yra tik vienas didmiestis, kuriame gyventojų skaičius auga
- ◆ Lietuva privalo tapti bent trijų miestų valstybe

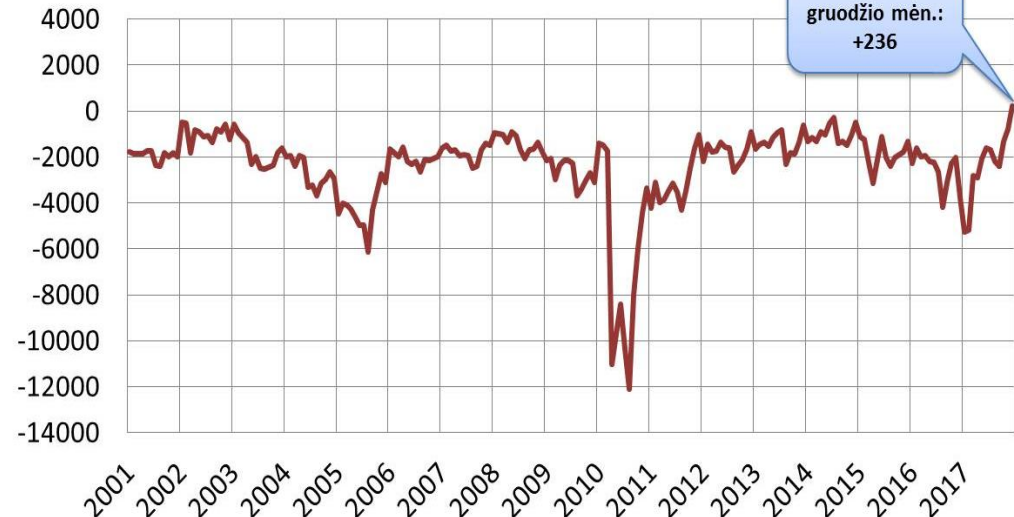
- ◆ Didžiausia grėsmė: emigracija, tačiau atsiranda vilties prošvaisčių
- ◆ Masiškų emigracijos mastų nepaaiškina vien ekonominiai veiksniai

Gyventojų skaičiaus pokytis 2013-2016 metais

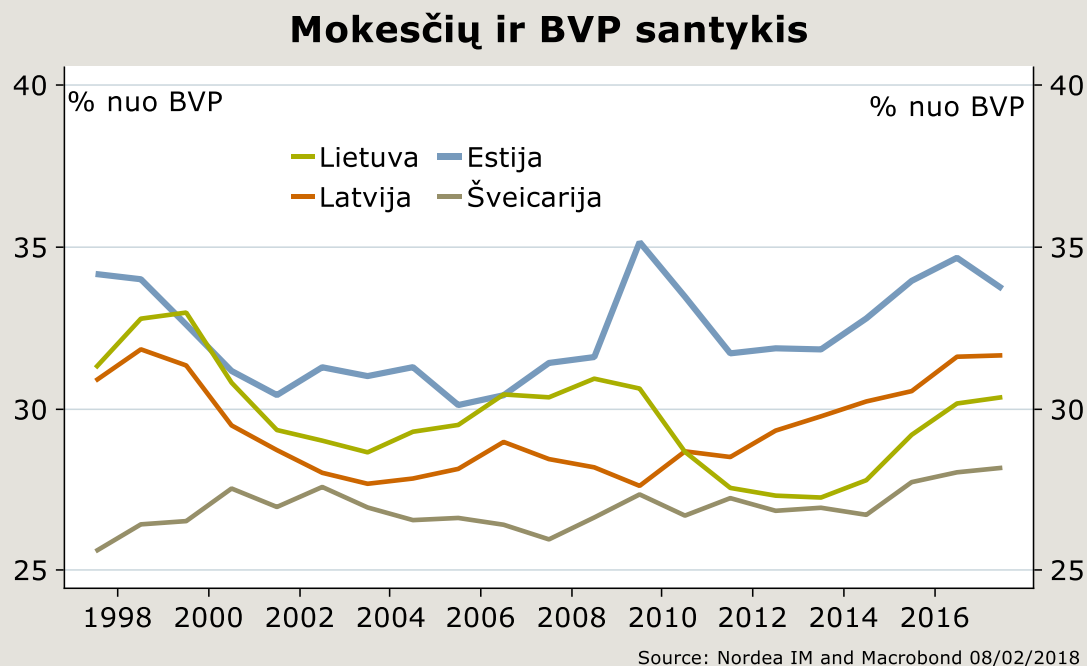
Šaltinis: OSP

Lietuvos gyventojų skaičiaus pokytis dėl tarptutinės migracijos (mėnesinis)

Grėsmės: Blogovės valstybė

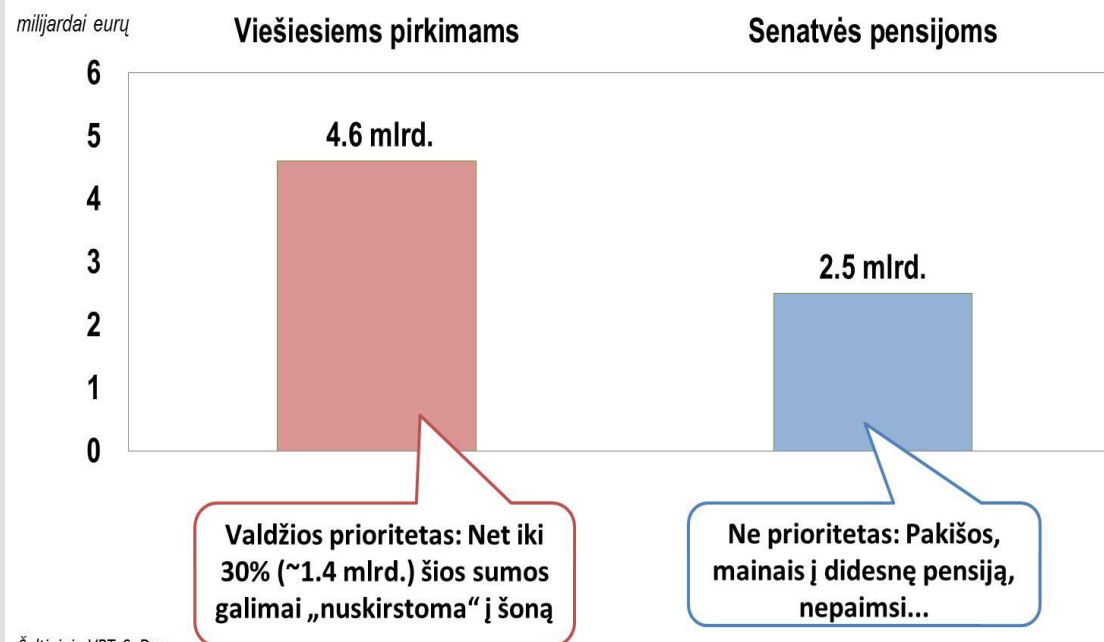
- ◆ Mokesčių ir BVP santykis Lietuvoje tebėra mažesnis nei 2007 metais, nežiūrint padidėjusios mokesčių naštos
- ◆ Kova su šešėliu, prieš šešėlį ar šešėlyje?

Šaltinis: Macrobond

- ◆ Politikai dažnai teigia, kad reikia didinti "perskirstymą", bet rečiau – kam ir kodėl?

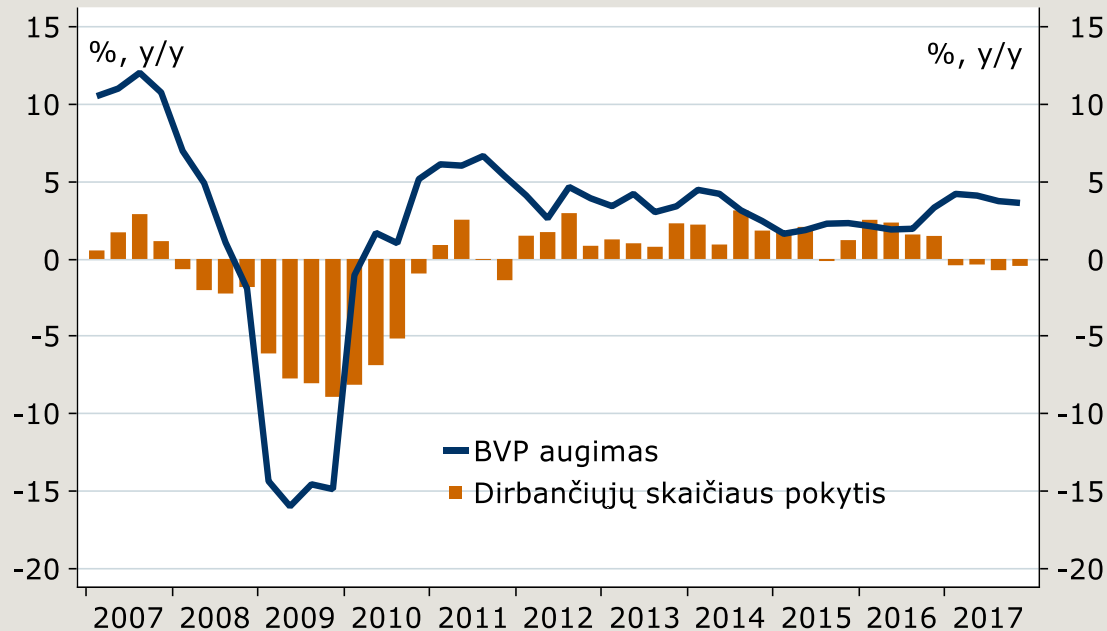
"Perskirstyta" mokesčių mokėtojų pinigų 2016 metais

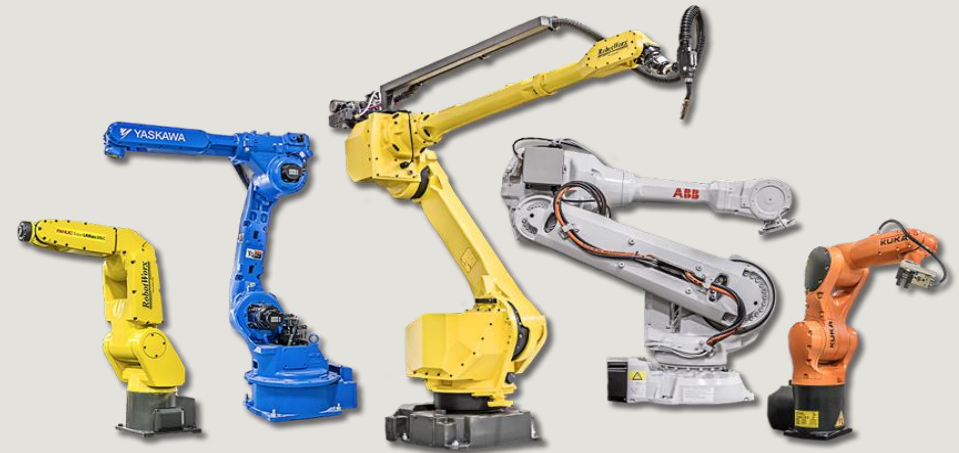
Grėsmės: Dirbančiųjų skaičius Lietuvoje nebeauga

- ◆ Dirbančiųjų skaičius pradėjo mažėti nežiūrint paspartėjusio BVP augimo
- ◆ Priežastys: Emigracija ir demografinė duobė
- ◆ Investicijų ir inovacijų lygis Lietuvoje yra mažesnis nei ES vidurkis
- ◆ Ar Lietuva yra pasiruošusi robotizuotis?

BVP ir dirbančiųjų skaičius

Šaltinis: Macrobond

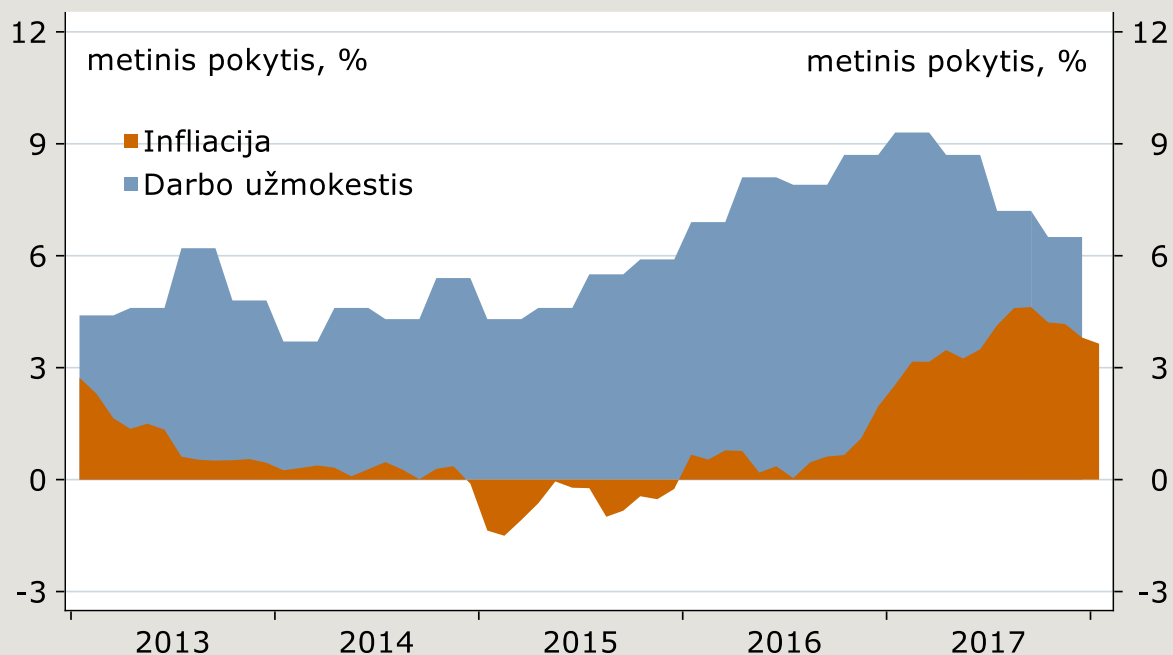

Grėsmės: Lietuva gali tapti brangi prieš tapdama turtinga

- ◆ Kylanti infliacija jau suvalgo didesnę dalį dirbančiųjų pajamų augimo
- ◆ Grėsmė įsisukti į augančių kainų ir darbo užmokesčio spiralę

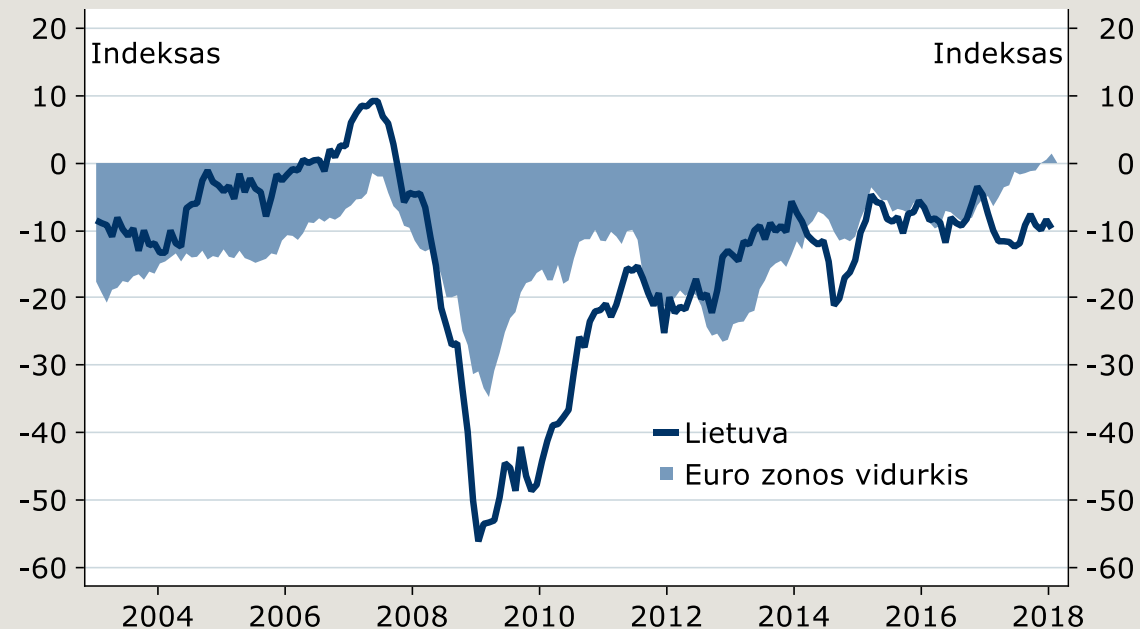
- ◆ Vartotojai nėra patenkinti kylančia infliacija bei nedidėjančiu užimtumu
- ◆ Lietuvos vartotojai yra pesimistiškesni nei euro zonos vidurkis

Darbo užmokesčio ir infliacijos dinamika

Šaltinis: Macrobond

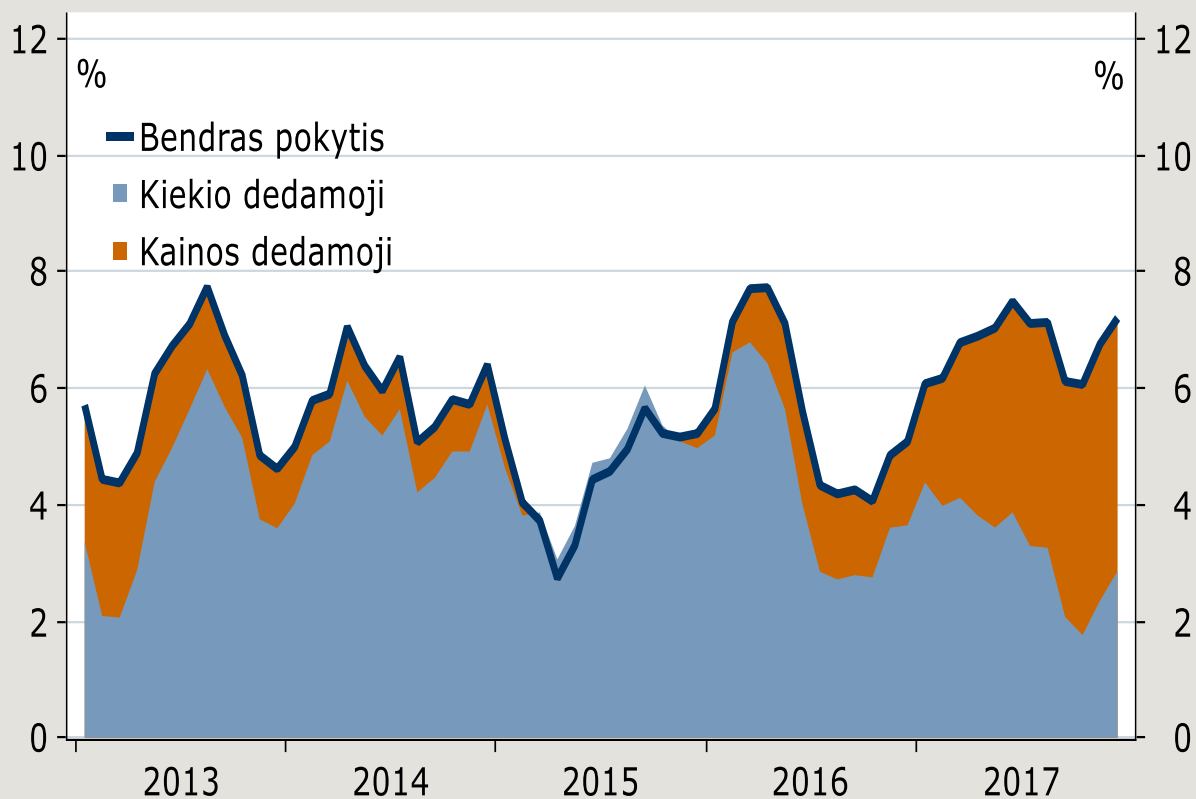
Vartotojų pasitikėjimo indeksas

Šaltinis: Macrobond

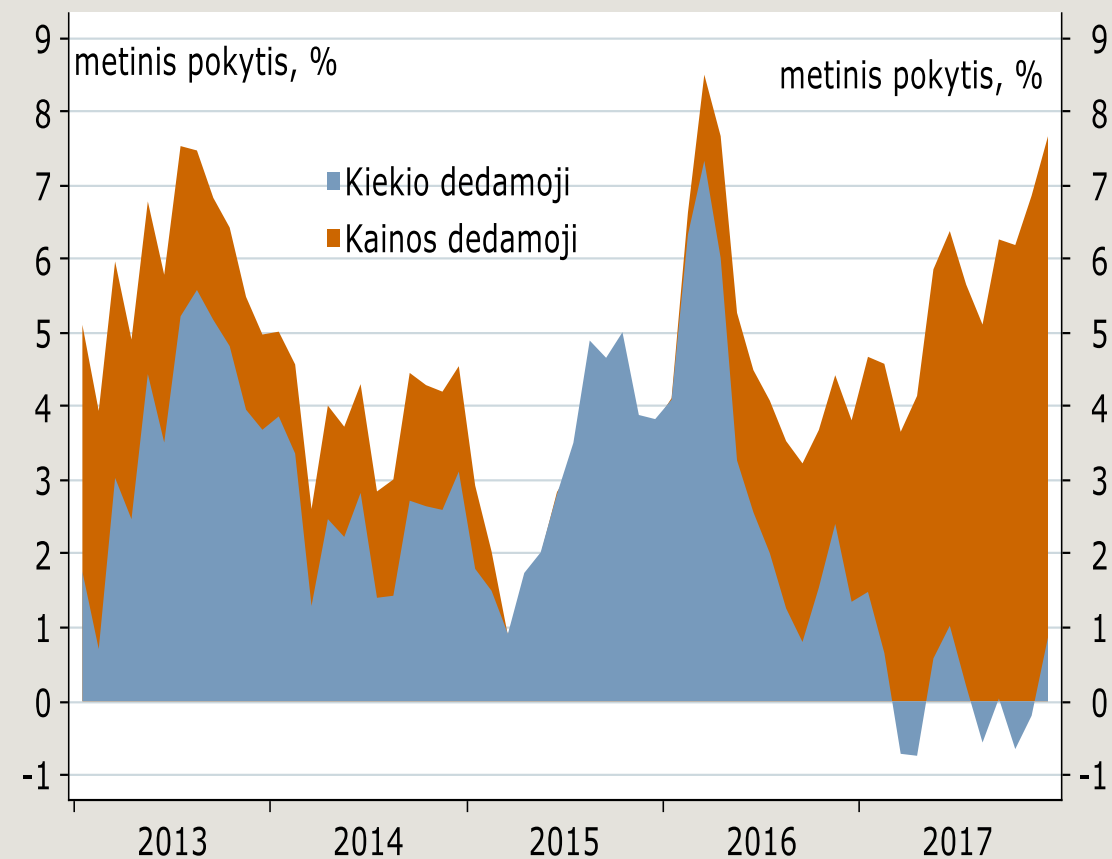
Grėsmės: Brangiau, bet ne daugiau

Mažmeninės prekybos augimas (išskyrus motorines transporto priemones ir kūrą)

Šaltinis: Macrobond

Mažmeninė prekyba maisto produktais

Šaltinis: Macrobond

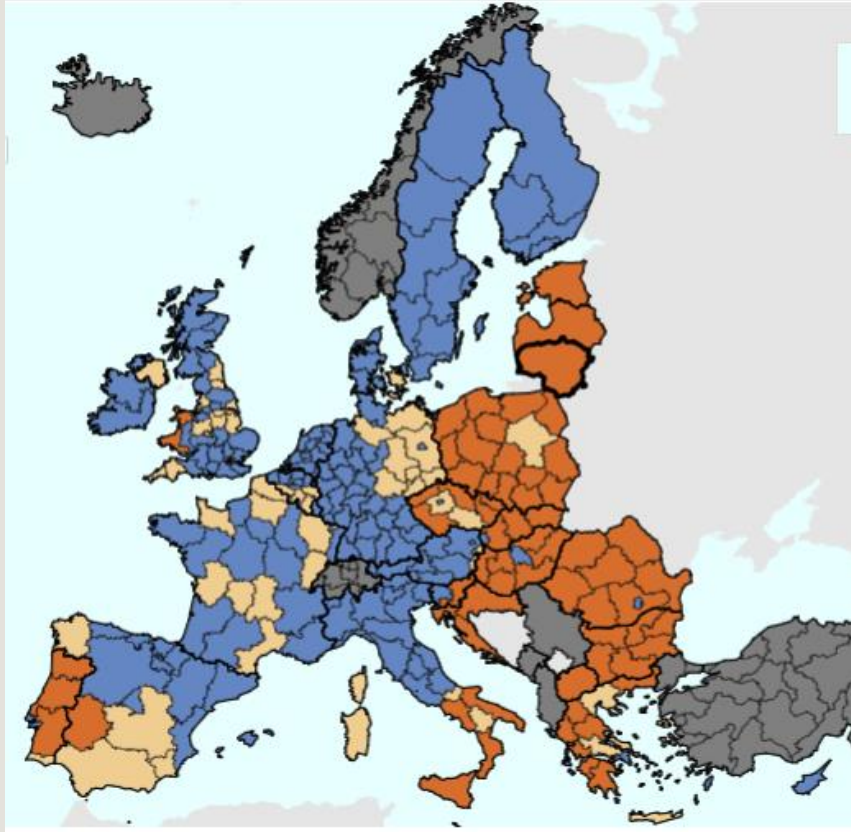

Kalakuto skrydis turėtų tęstis iki 2020 metų!

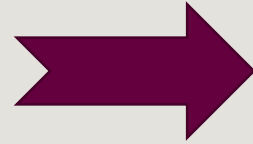
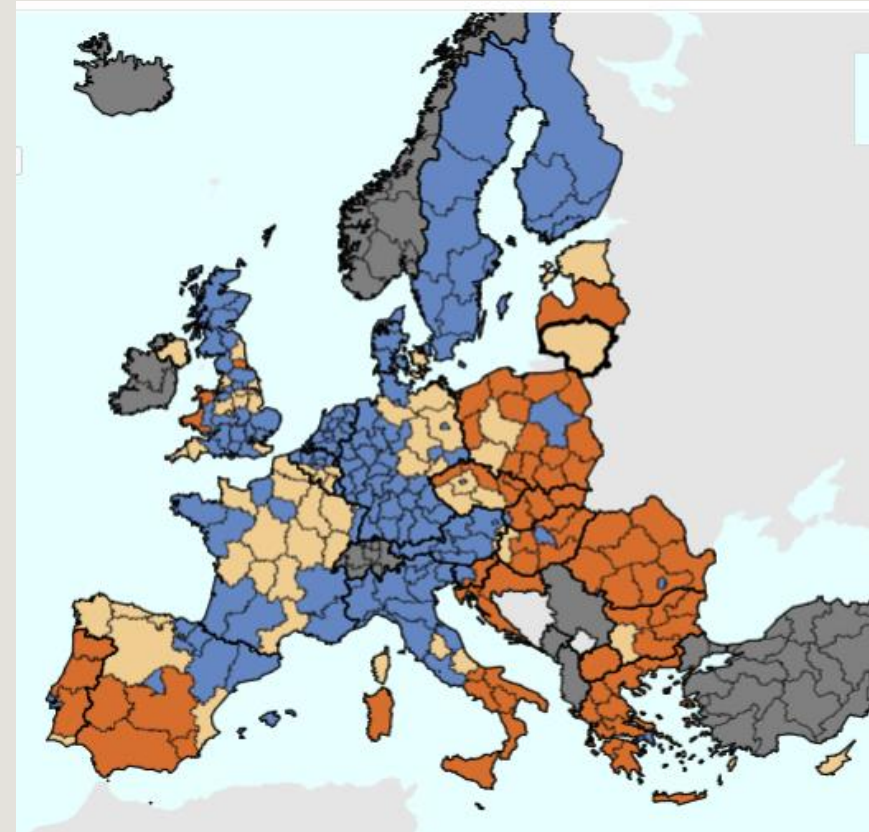

Grēsmē: Lietuva tapo per daug „turtinga“, tad gaus mažiau struktūrinės ES paramos po 2020-ųjų

2014-2020 ES paramos laikotarpis

2021-2027 ES paramos laikotarpis

Įdomybės: “Perkamosios galios paritetas”

Turtingiausi ES regionai pagal perkamosios galios paritetą

Vieta	Regionas
1	Liuksemburgas
2	Hamburgas
3	Briuselis
4	Bratislava
5	Londonas
6	Praha
7	Miunchenas
8	Airija
9	Paryžius
10	Stokholmas
...	
17	Viena

Remiantis Europos Komisijos duomenimis, Bratislavos gyventojai gyvena turtingiau nei Londono ar Vienos

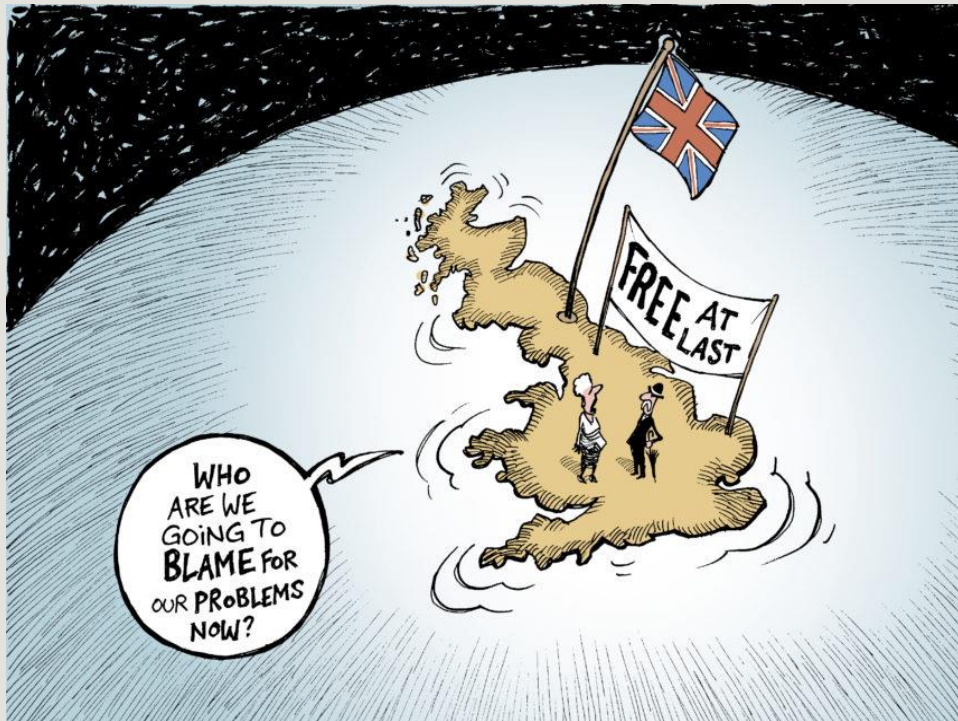
Jei Lietuva bus padalinta į du regionus, Vilniaus regiono BVP vienam gyventojui viršys ES vidurkį

Turtingas Vilniaus regionas rems skurdesnius regionus, tokius kaip Suomija, Prancūzija, Italija, ar Ispanija...

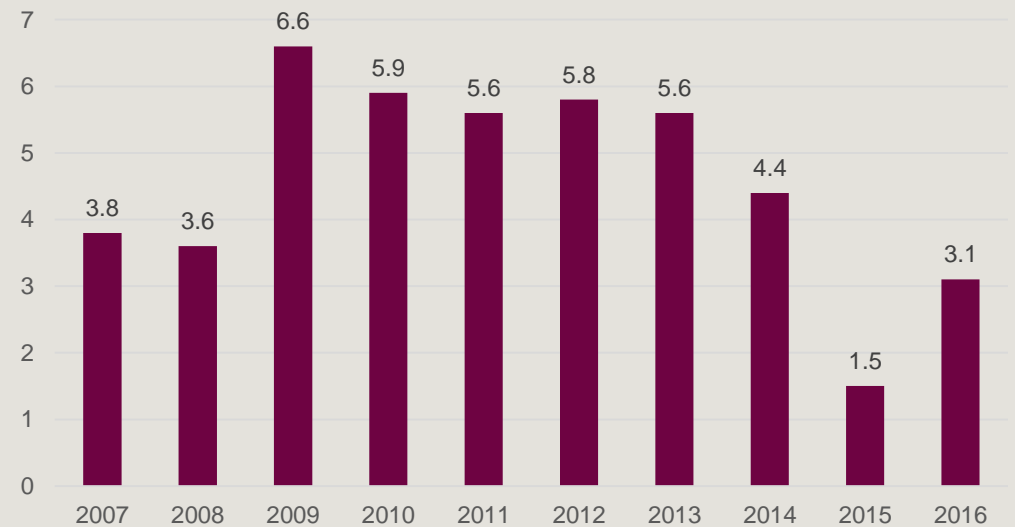
Grėsmė: 2019 ir 1,9%

2019 metai: Brexit
4-a pagal dydį ES biudžeto donorė

Struktūrinės ES paramos poveikis
Lietuvai: ~1,9% BVP

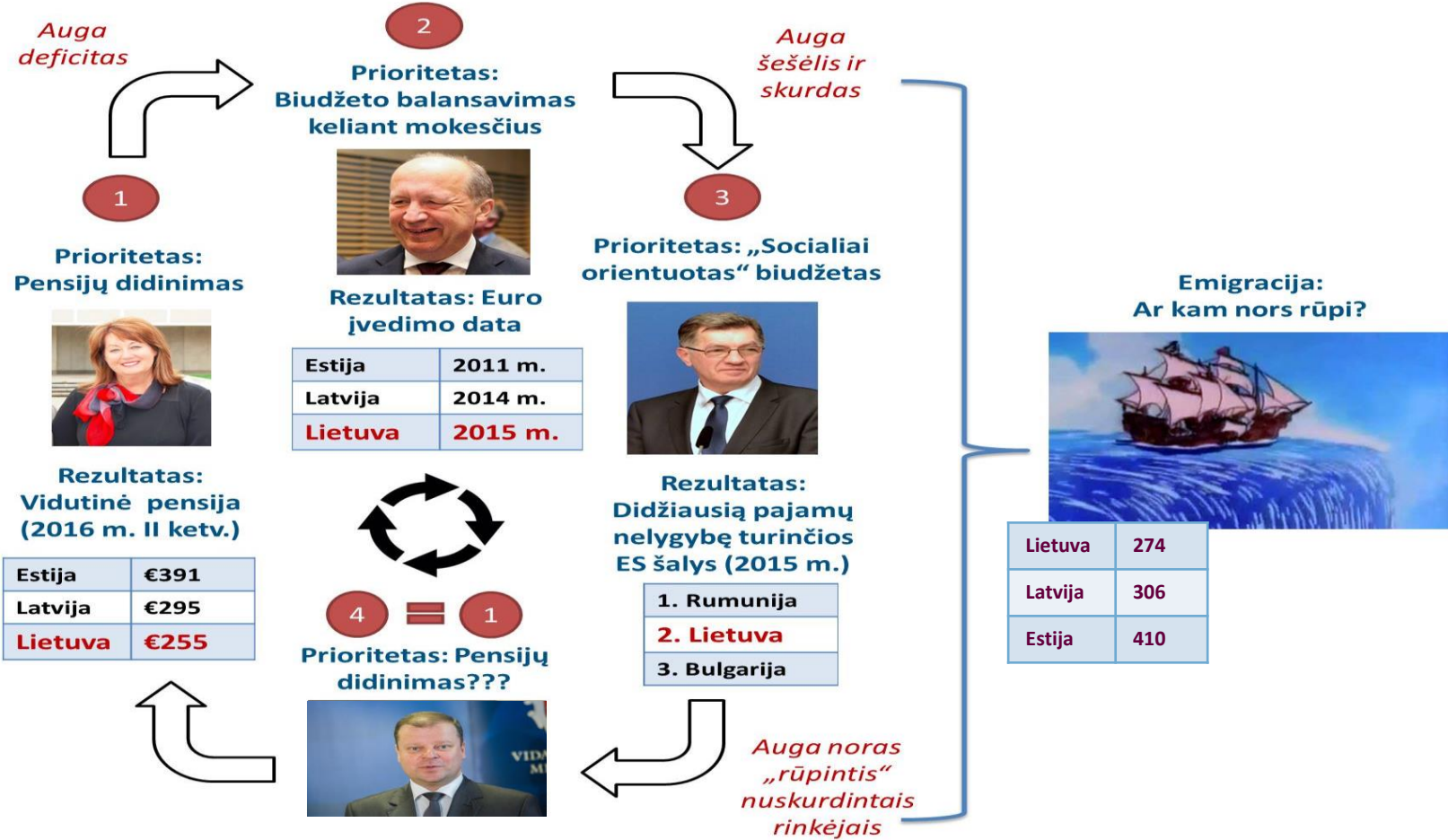
ES paramos poveikis Lietuvos BVP (grynasis)

Šaltinis: Europos komisija, Luminor

Grėsmė: 2020 m. seimo rinkimai ir reformos

Sukasi ratu mūsų (laimės?) laivas

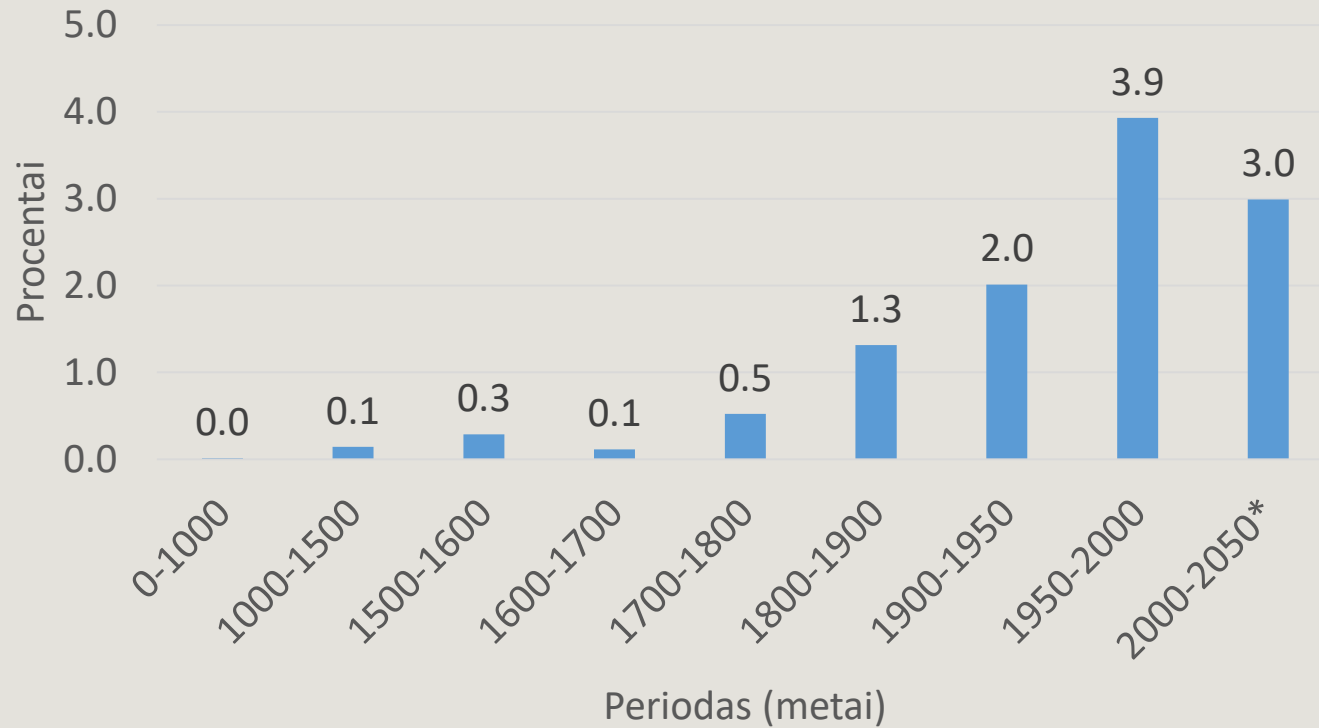
Kaip laimėti ekonomines lenktynes?

Dr. Žygimantas Mauricas

Ekonominės lenktynės: Vis sparčiau ir sparčiau

Pasaulio ekonomikos augimas vienam gyventojui
(vidutinis metinis)

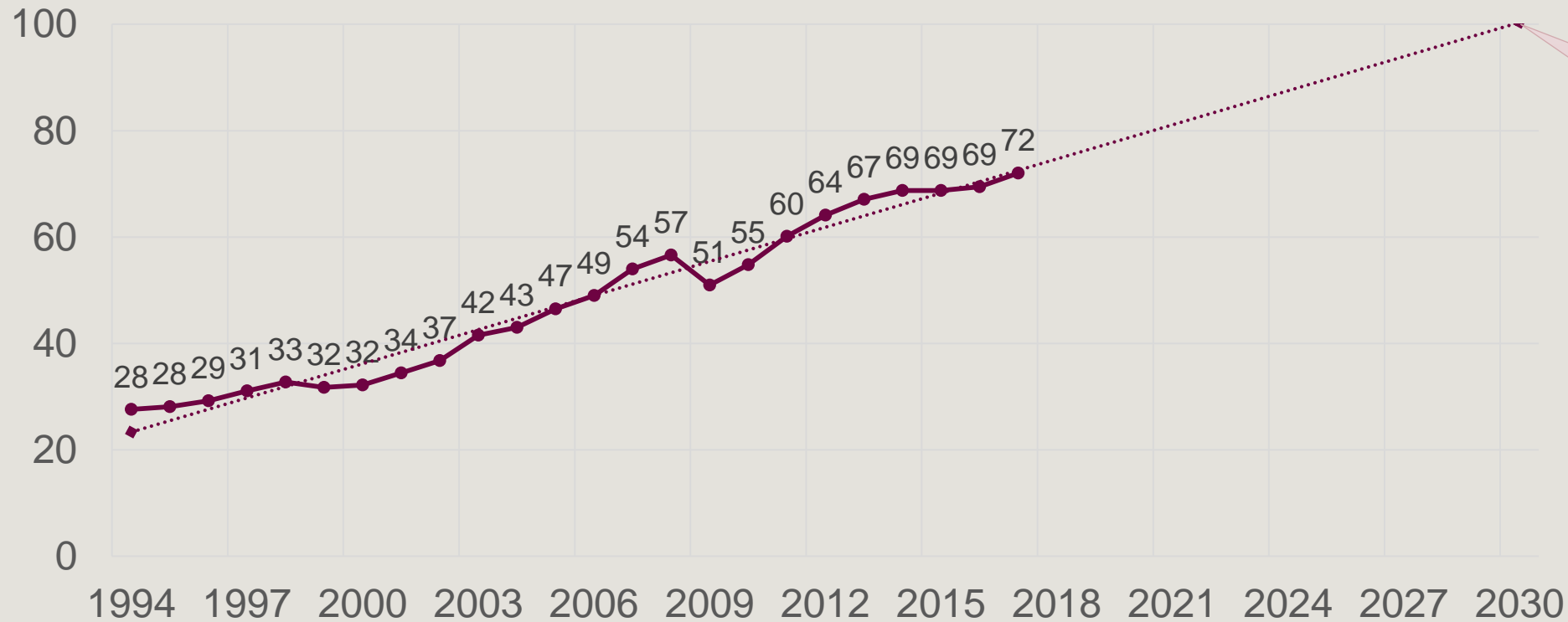
*TVF prognozė

„Kartais net tenka pasiutusiai greitai bėgti, kad liktum toje pačioje vietoje“
(Alisa stebuklų šalyje)

Kada gyvensime kaip vokiečiai, švedai ar britai?

Lietuvos BVP vienam gyventojui (PPP)
(% nuo Vakarų Europos vidurkio)

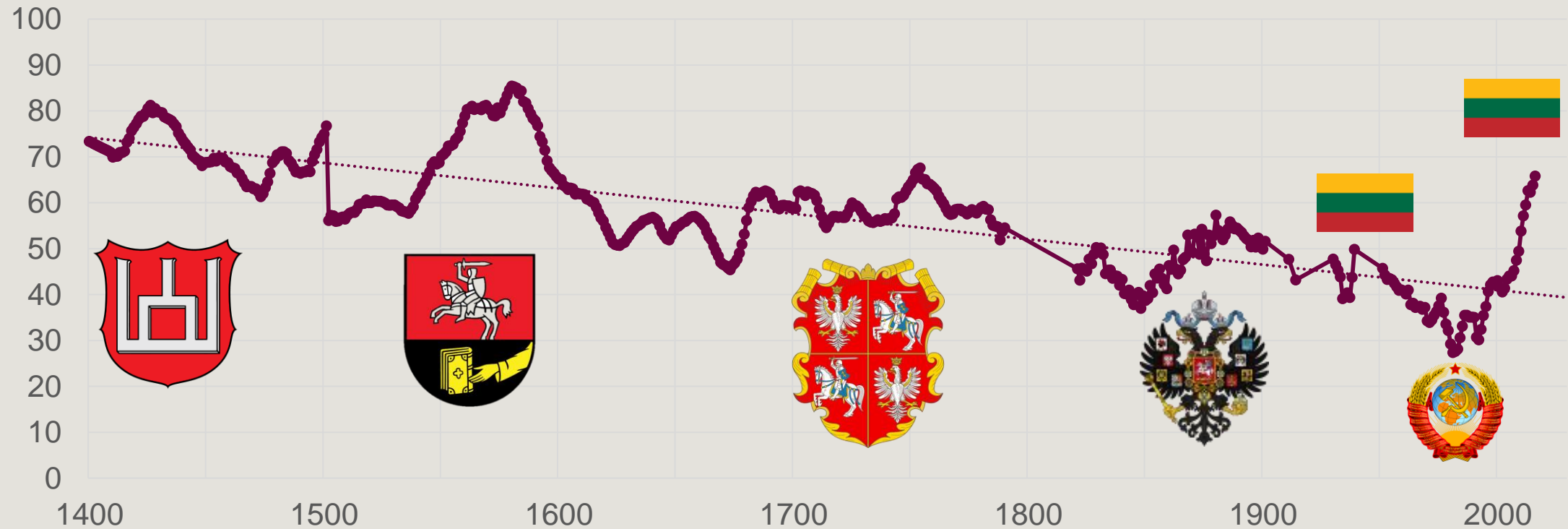

2030-aisiais?

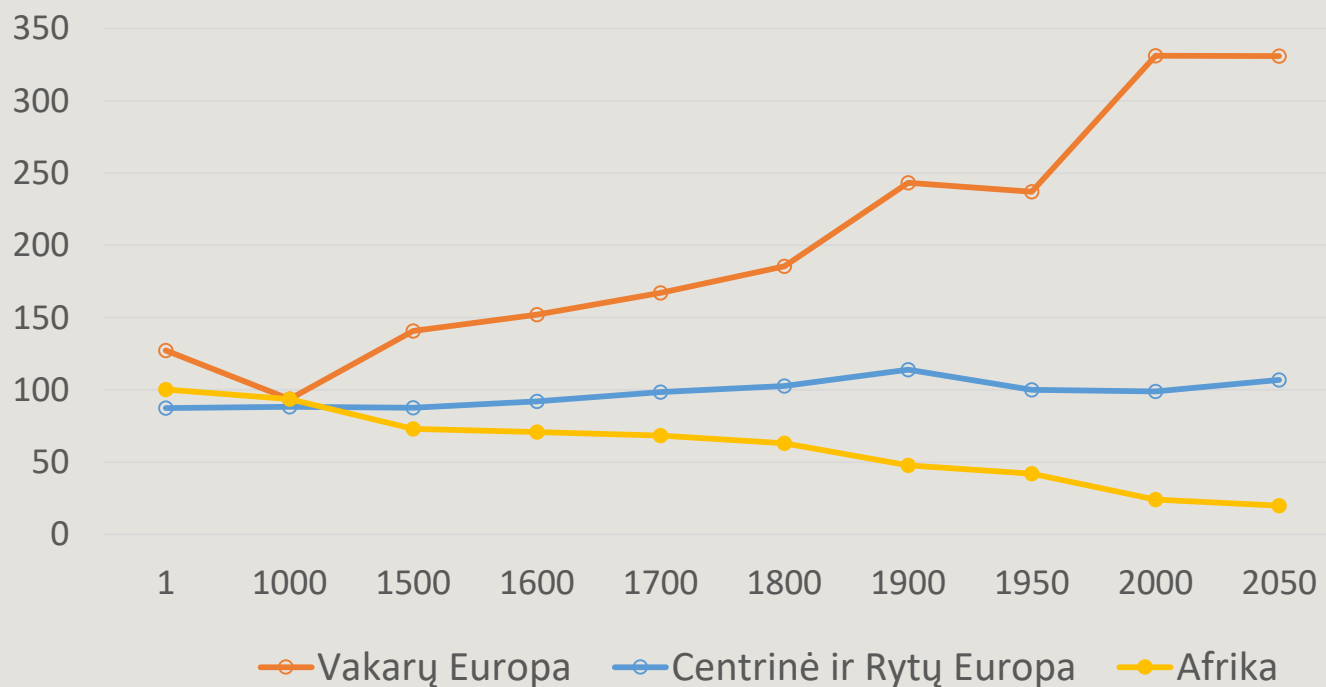
O galbūt niekada?

Lenkijos (Lietuvos) BVP vienam gyventojui (PPP)
(% nuo Vakarų Europos vidurkio)

Mitas: Neturtingos šalys vejasi turtingesnes

BVP vienam gyventojui
(% nuo pasaulio vidurkio, tarptautiniais doleriais)

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis
(į rankas)

€3500 / mėn.

= 4x

€850 / mėn.

= 4x

€212 / mėn.

Inercijos dėsnis: Jei šalis yra turtinga – labai tikėtina, kad ji bus turtinga ir po 100 metų (ir atvirkščiai)

Turtingiausios Europos valstybės

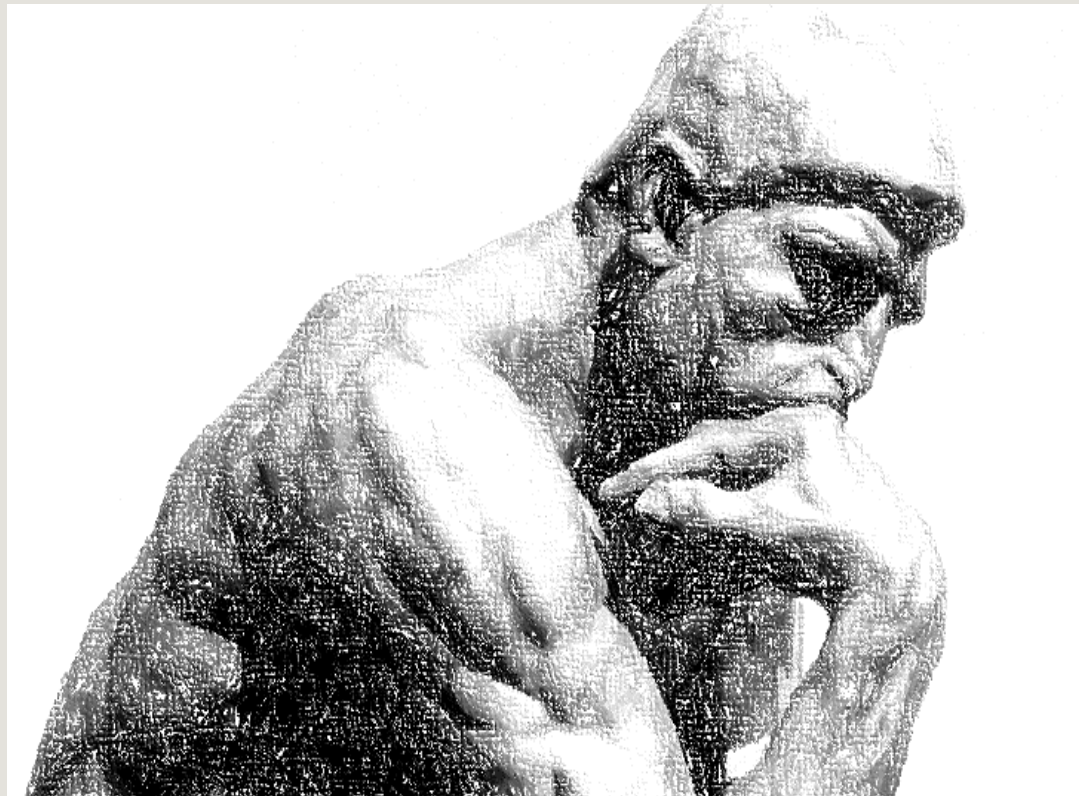
Vieta	Valstybė
1	Jungtinė Karalystė
2	Šveicarija
3	Belgija
4	Olandija
5	Danija
6	Vokietija
7	Austrija
8	Prancūzija
9	Švedija
10	Italija

Skurdžiausios Europos valstybės

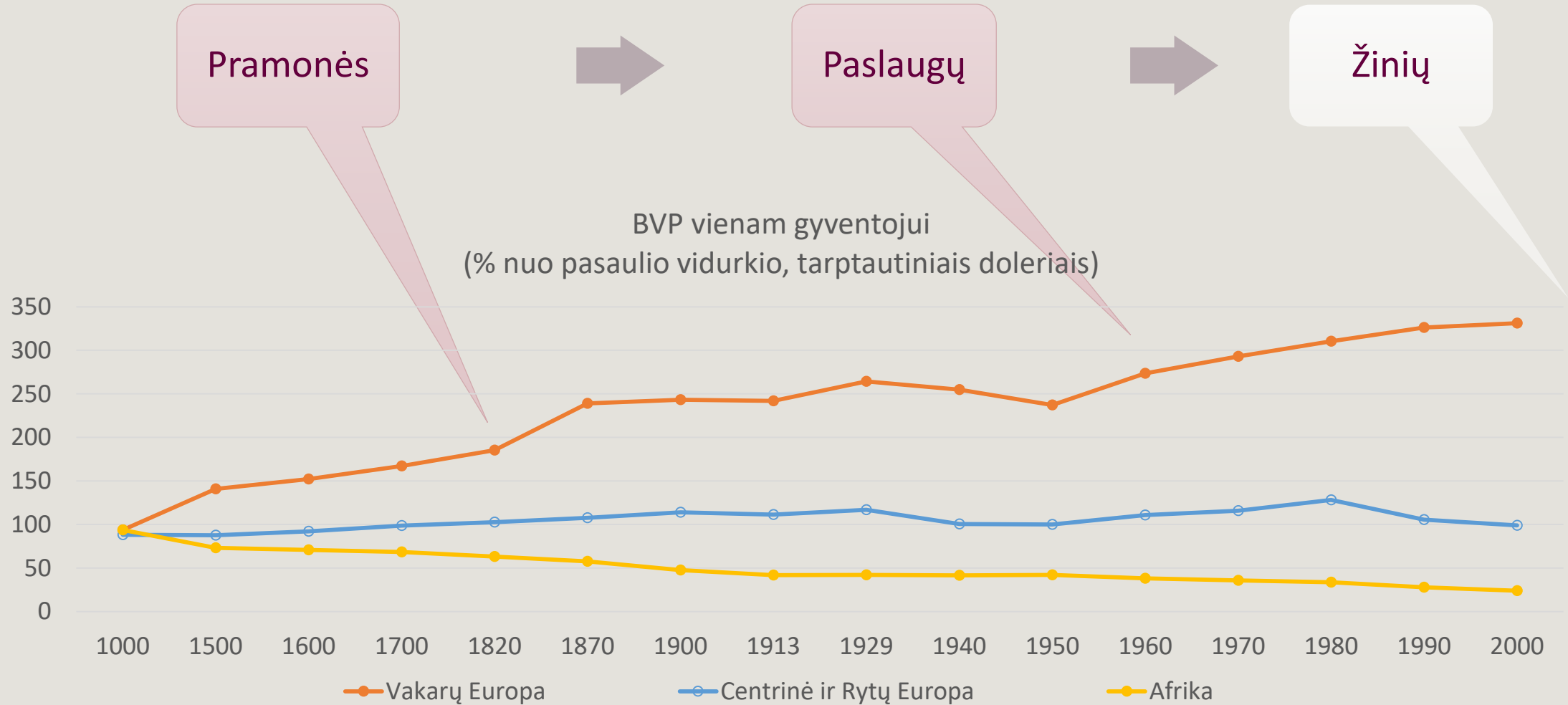
Vieta	Valstybė
1	Albanija
2	Serbija
3	Bulgarija
4	Turkija
5	Rusija
6	Graikija
7	Portugalija
8	Rumunija
9	<i>Lenkija</i>
10	<i>Suomija</i>

Kaip pasiekti ekonominį proveržį?

XXI a. galimybė: žinių ekonomikos revoliucija

Šaltinis: Madisson project, Luminor

Airijos sėkmės istorija

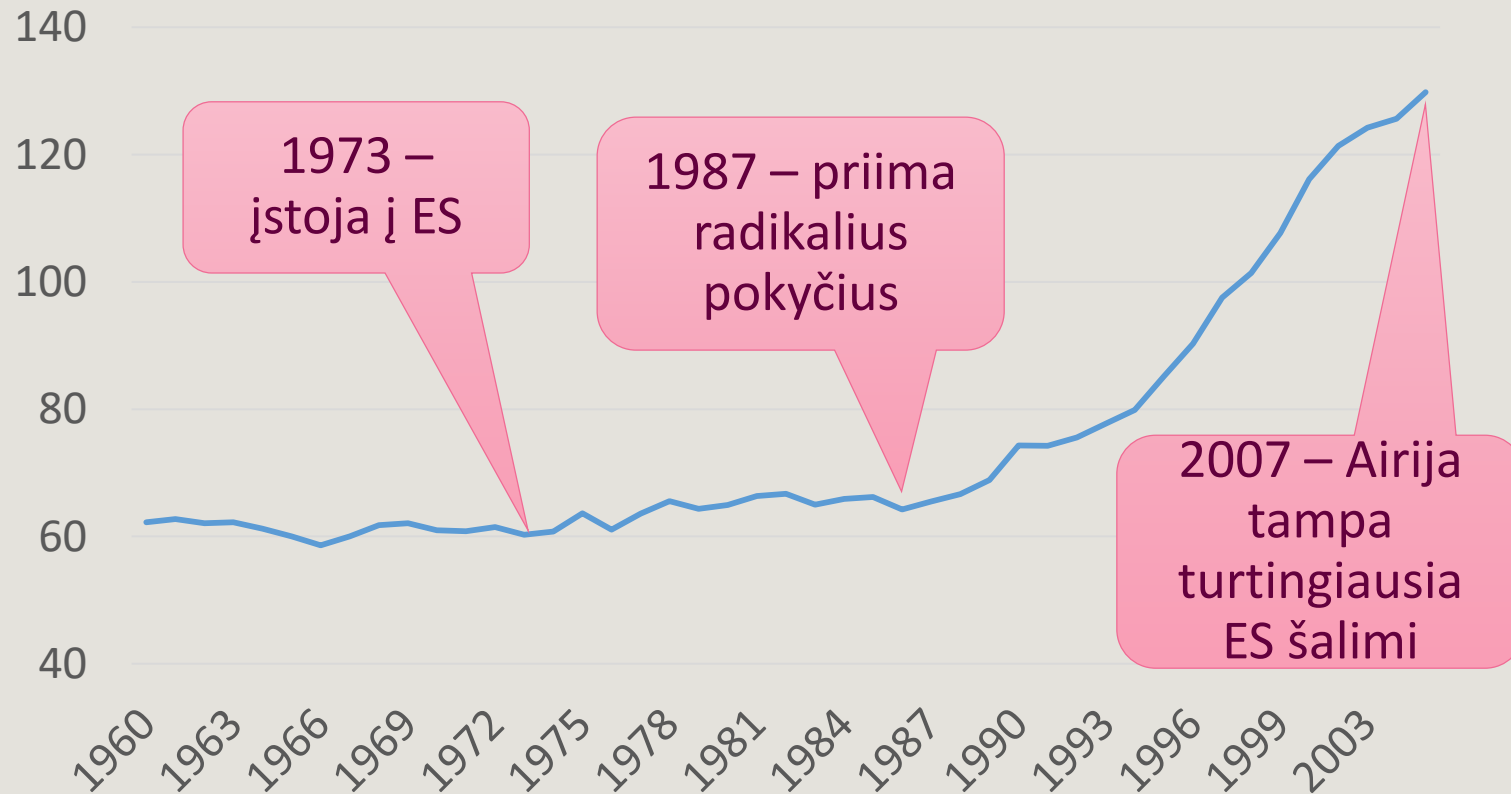

1987 metai
Didelė skola (105%)
Dideli mokesčiai (60%)
Emigracija
Didelė korupcija
Politinis nestabilumas
Žemas investicijų lygis

2007 metai
Maža skola (19%)
Maži mokesčiai (26%)
Imigracija
Maža korupcija
Politinis stabilumas
Aukštas investicijų lygis

Ar Lietuva gali pakartoti Airijos sėkmės istoriją?

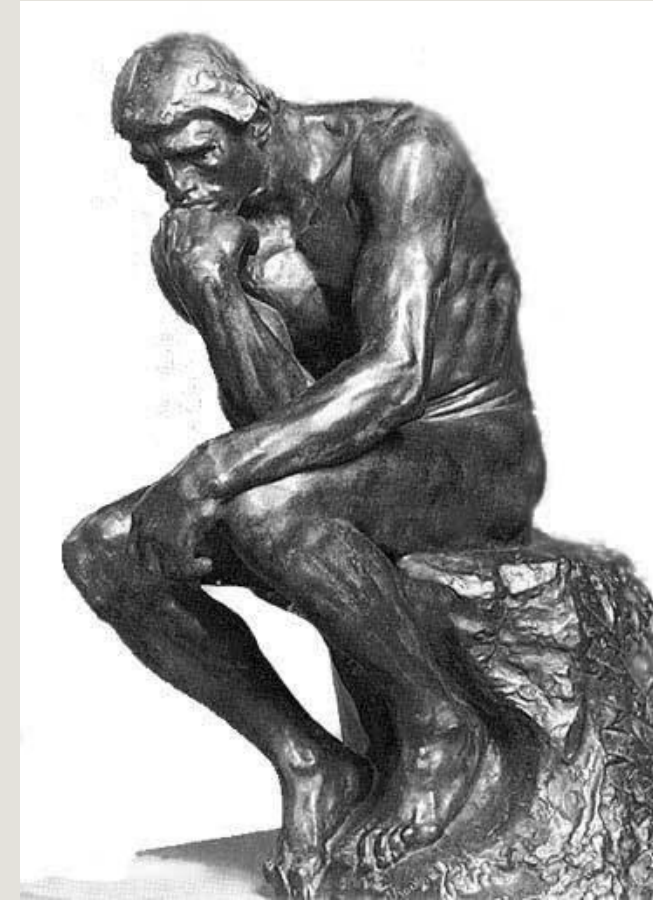
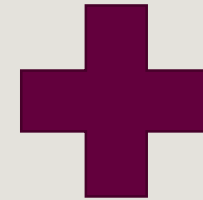
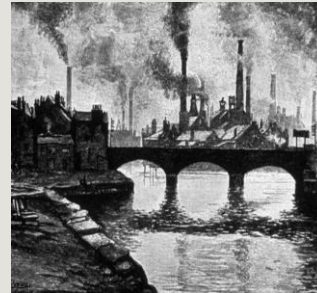
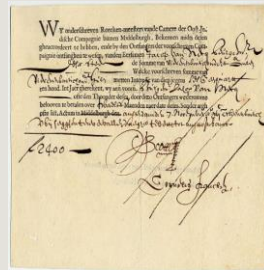
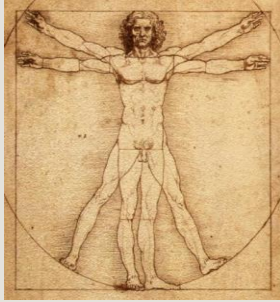
Airijos BVP vienam gyventojui
(% nuo Vakarų Europos vidurkio)

Ką padarė Airija 1987 metais?

1. Tallaght strategija (1987): Partijų susitarimas netrukdyti viena kitai vykdyti svarbių ekonominių reformų
2. Páirtíocht sóisialta (1987): Darbdavių, darbuotojų ir vyriausybės susitarimas kelti darbo užmokestį mainais į mažesnę mokesčių naštą
3. Aktyvi/agresyvi institucijų veikla, siekiant pritraukti užsienio investuotojus (IDA Ireland, IFSC, EI)
4. Išmintingas ES paramos panaudojimas: Airija didžiausią dalį paramos skyrė žmogiškųjų išteklių/išsilavinimo programoms

Taip, jei nepamirš istorijos pamokų!

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!